

Hymnoden Härdelin

STEPHAN BORGEHAMMAR

Måndagen den 4 augusti 2014 lämnade Alf Härdelin jordelivet, i en ålder av åttiosju år, fem månader och tolv dagar. Därmed avslutades en lång forskargärning i den praktiska teologins tjänst.

Härdelin hade en mycket bestämd uppfattning om vad praktisk teologi är eller *bör* vara, en uppfattning som han har redogjort för i en artikel i *Signum* 2010: praktisk teologi ska inte bara vara en saklig registrering och analys av vad som sägs och görs i kyrkornas värld utan en teologi som bedrivs ”med en insats av hela människan”. Förebilder för en sådan teologi fann han främst hos författare från kyrkans första årtusende. För dem, menade han, handlade det inte om att analysera, systematisera och skapa tankebyggnader utan om att fördjupa sig i frälsningshistorien: den stora berättelsen om skapelsen, syndafallet, återlösningen, kyrkans tid, domen och det saliga skådandet. ”På den historien var hela deras teologiska byggnad rest och dess närvaro i gudstjänst och sakrament, men också dess personliga utmaningar, gjorde sig ständigt påminna som olika sidor av ett och samma mysterium, av en och samma verklighet.” I negativ kontrast till detta har teologin från skolastiken och fram till våra dagar enligt Härdelin begränsat sig till att enbart bruka det naturliga förnuftet. Denna begränsning gör våld på den mänskliga naturen eftersom människan ju har fler själsförmögenheter: ”förnuftet fullgör, enligt klassisk uppfattning, sin uppgift och når sitt mål, först när det samarbetar med de övriga själsförmögenheterna: när det hämtar sitt material från den genom minnet närvarandegjorda stora (frälsnings)historien, när det – upplyst och renat av den uppenbarade tron – med nådens hjälp

blir drivkraften för viljan till lydnad och efterföljelse och när det med all hängivenhet tillsammans med hela kyrkan strävar mot glädjen i den återlösta skapelsens slutliga fullkomning i det saliga skådandet.”¹

Det Härdelin beskriver i det sista citatet är snarast en vision för hur det kristna livet ska gestaltas, inte ett program för den akademiska teologin. Tagna ur sitt sammanhang ger orden kanske till och med intryck av att han hellre skulle ha velat vara munk än forskare. Men det är i så fall ett felaktigt intryck. Hans lidelse var att söka upp exempel på den medeltida teologi som han beskrev som hel och odelad, att söka förstå den på dess egna villkor och sedan att presentera den för andra på ett så klart och lockande sätt som möjligt. När han i ofta svidande ordalag kritiserade den akademiska teologin var det, närmare besett, inte för att den är analytisk och beskrivande utan för att den beskriver fel saker eller analyserar på fel sätt. Han ville att den teologiska forskningen skulle upphöra med att bryta ut fenomen som dogmer, tolkningar av Bibeln och liturgihistoria ur deras kyrkliga livssammanhang och i stället som studieobjekt välja ”kyrkan i hela hennes sammansatthet av yttre och inre, av trosdokument och livsgestaltande kraft, av verbala och icke-verbala, konstnärliga moment”. Denna ”hela kyrkovetenskap” skulle behandla kyrkan som ”ett objekt som finns här i världen, men som, å andra sidan, uppfattar sig självt som något annat än ’värld’, nämligen som platsen för en gudomlig närvaro och ett gudomligt handlande med människorna i världen”. För detta krävs ”en intellektuellt disciplinerad, men dock fördomsfri vilja att gå utanför de gränser som inomvärldsligheten uppsätter”.²

I den artikel i *Signum* som ovanstående referat är baserat på målade Härdelin upp visionen av en forskning som skulle behandla hela den kristna kulturen ”i historiens och geografins stora rum”, ett jätteprojekt samordnat över ämnesgränserna och präglad av dialog. Så inrättade han också sin egen forskargärning, genom att han alltid var villig att delta i tvärvetenskapliga projekt och genom att han ofta hänvisade till forskare från andra discipliner än teologin som förebildliga i deras förmåga att förstå kyrklig kultur på dess egna villkor.

---

1 Härdelin 2010a, s. 25–26. Se även Härdelin 2010b och Härdelin 1996b.

2 Härdelin 2010a, s. 31–32.

Denna helhet och integritet i hans egen gärning omsluter också den paradox som antydde ovan, att Hårdelin var den moderna akademikern som framhöll det gamla monastiska sättet att bedriva teologi som förebildligt. Det är uppenbart, kan man tycka, att det finns en skillnad mellan att *bedriva* teologi på medeltida munkars och mystikers vis och att *studera* denna teologi på ett kongenialt sätt. Men i Hårdelins skrifter nämns denna distinktion aldrig med ett ord. Det är tydligt att den inte existerade för honom. Också detta var en helhet, och den hölls samman i hans egen person. Hårdelin var varken munk eller mystiker, och inte det minsta medeltida, men med hela sin själ levde han sig in i vad han studerade, och de tankar och erfarenheter han mötte ville han förmedla till sina medmänniskor på ett så klart och levande sätt att de blev lika gripna av dem som han. Tydligast har han uttryckt sin hållning i kapitlet ”Kulturtradent” i självbiografen. Där finns en nyckelmening som lyder så här:

Jag vet, naiv som jag naturligtvis är, inte vad teologi annars är till för, om inte för att helt överrumpla oss genom sin andliga klarhet och kraft så att vi blir lärjungar utan möjlighet att smita undan.³

Det vetenskapliga arbetet var alltså för Hårdelin på en gång forskning och tradering, på en gång intellektuellt sökande och mission. Dominikanernas valspråk, *contemplata aliis tradere*, ”att lämna vidare åt andra vad man själv har betraktat”, nämnde han ofta, förmodligen för att han hade gjort det till sitt.

Hymnolog och hymnod

Med denna inledning har vi skapat oss en bas för att förstå Hårdelins gärning som hymnolog och, framför allt, som hymnod. Med hymnolog menar jag en kännare av hymner, en forskare, och med hymnod menar jag en person som skapar hymner.⁴ Hårdelin var bådadera,

---

³ Hårdelin 2010c, s. 170 f.

⁴ En skapare av hymner kan även kallas hymnograf. Det elegantare begreppet hymnod, hämtat från antikens Grekland, har introducerats av Folke Bohlin. Jag

och orsaken torde vid det här laget vara klar: han forskade för att förmedla, och det han förmedlade var alltid baserat på forskning och präglad av en forskares hållning. Vi ska här koncentrera oss på Härdelin som hymnod, men det går inte att förstå hans hymnodiska gärning utan att se den i relation till hans forskning såväl om hymner som om klassiska kristna texter generellt.

Låt oss därför börja med en kort blick på hur hans intresse för äldre kristen litteratur utvecklades. Doktorsavhandlingen undersökte något annat, nämligen nattvardsförståelsen i den högkyrkliga anglikanska Oxfordrörelsen under 1800-talets andra fjärdedel.⁵ Teologerna inom Oxfordrörelsen hade en gedigen klassisk skolning och intresserade sig mycket för kyrkofäderna. Genom dem fick Härdelin en första introduktion till den patristiska teologin. Ändå var det inte detta som satte honom på det spår han sedan skulle komma att följa genom resten av livet. Enligt självbiografin⁶ var det i stället en slumpartad händelse som blev knuffen mot den nya färdriktningen, nämligen uppdraget att år 1968 opponera på Ingmar Furbergs doktorsavhandling *Das Pater noster in der Messe*.⁷ Den behandlade bland annat några medeltida liturgikommentarer, och dessa väckte Härdelins intresse. Han gav sig in på ett liturghistoriskt studium vilket 1973 resulterade i boken *Aquae et vini mysterium. Geheimnis der Erlösung und Geheimnis der Kirche im Spiegel der mittelalterlichen Auslegung des gemischten Kelches* ("Vattnets och vinets mysterium. Återlösningens hemlighet och kyrkans hemlighet återspeglade i den medeltida utläggningen av den blandade kalken").⁸ Den viktiga upptäckt han här gjorde var, enligt hans eget vittnesbörd, "att så mycket teologiskt tänkande rörande kyrkan och eukaristin fanns nedlagt i tydningen av denna till synes så enkla och obetydliga rit".⁹ Han började nu botanisera bland kyrkliga texter från främst årtusendet 200–1200, översätta dem och använda

---

vill tacka Anna J. Evertsson som påpekade detta för mig och därmed även gav mig uppslaget till artikelns titel.

5 Härdelin 1965.

6 Härdelin 2010c, s. 146 f.

7 Furberg 1968.

8 Härdelin 1973.

9 Härdelin 2010c, s. 147.

dem vid interpretationsövningar på sina proseminarier.¹⁰ Först sammanställde han översättningar i tematiska kompendier, sedan utgav han två antologier som han även försåg med historiska och teologiska kommentarer: *Kyrka, gudstjänst, sakrament* (1976) och *Väg – ledning* (1978).¹¹

För den som studerar prosatexter kan avståndet till poesins värld ibland vara förbluffande stort. Så var det nog aldrig för Härdelin, men ska man leta efter en tydlig brygga för honom mellan medeltidens andliga litteratur på prosa och dess andliga litteratur på vers så finner man den hos Mechthild från Magdeburg (1217–1290). På något sätt kom Härdelin i slutet av 1970-talet i kontakt med denna i Sverige tämligen okända mystiker, och hon gjorde ett djupt intryck på honom. Han översatte utdrag ur hennes uppenbarelser, som går under samlingsnamnet *Gudomens strömmande ljus*, och gav ut dem 1980.¹² Men man får inte tro att allt för Härdelin alltid var medeltid. Vid samma tid som han sysslade med Mechthild fascinerades han av poesi skriven av en något äldre samtida till honom själv, Silja Walter (1919–2011), en schweizisk benediktinsyster. Det ledde till att han samma år som Mechthild-boken publicerade en samling av Silja Walters dikter i svensk översättning med titeln *På fest hos Kristus: meditationer över mässan*.¹³

Nu visste han att han kunde översätta poesi. Och säkerligen var detta avgörande för att han, när arbetet med en ny utgåva av den katolska psalmboken *Cecilia* på allvar tog fart i början av 1980-talet, skulle ge sig hän åt översättningar och nydiktningar av hymner. Det börjar en smula trevande med tio översättningar/bearbetningar utförda 1979–1983. Förutom en bearbetning av en äldre svensk översättning av improperierna rör det sig i detta skede om icke metriskt bundna texter med omkväden, som skulle komma att inlemmas i *Kyrkans dagliga bön* 1990 (varom mer nedan). Fyra av dem bygger på texter av Silja Walter och endast tre har medeltida förlagor. Man får intrycket att de ursprungligen översattes som lyrik och först senare,

---

10 Härdelin 2010c, s. 156 f.

11 Härdelin 1976 & Härdelin 1978.

12 Mechthild 1980. Jfr Härdelin 2010c, s. 171 f.

13 Walter 1980.

förmodligen på förslag av Anders Ekenberg, erbjöds redaktionen för *Kyrkans dagliga bön* som ett slags alternativa hymner där en försångare sjunger de obundna verserna och övriga endast sjunger omkvädet.¹⁴ En liknande modell testades i tredje upplagan av *Cecilia* 1987, där man finner två originaltexter av Härdelin som består av strofer med omkväde. Här har stroferna en bunden form, men musiken till dem (av Lars Edlund) är avsedd för en försångare och måste därför sökas i koralboken medan församlingens psalmbok endast har melodin till omkvädet.¹⁵

Den huvudsakliga perioden av hymndiktande och -översättande inföll åren 1984–1986. Det var en nästan osannolikt intensiv fas. De flesta av Härdelins elva egna hymner och 213 hymnöversättningar kom till då. Räknar man på genomsnittet är det en arbetstakt på mer än en hymn i veckan, men kulmen inträffade 1986 då nio av elva originaltexter och minst åttio men förmodligen omkring hundra av översättningarna (alla kan inte dateras exakt) kom till. Ganska typiskt var det för Härdelin att under en kortare period så fullständigt ge sig hän åt något som han kände entusiasm inför. Säkert var det en sporre för honom att inte bara en ny upplaga av *Cecilia* utan även en svensk utgåva av den katolska tidegården, *Liturgia horarum*, planerades. När således tredje upplagan av *Cecilia* utkom 1987 innehöll den nio originalhymner och tjuogoåtta hymnöversättningar av Alf Härdelin, om man inkluderar improperierna.¹⁶ När *Kyrkans dagliga bön* utkom i två volymer 1990 innehöll den sex originalhymner och inte mindre än 108 hymnöversättningar av samme man.¹⁷

Härdelin hade naturligtvis inte tålmod att vänta på utgivningen av *Kyrkans dagliga bön* (de som kände honom förstår vad jag menar). Dessutom visste han att det verket inte skulle komma att innehålla alla de hymner han hade hunnit översätta, samt att det inte heller

---

14 I personligt samtal med mig 2015-03-25 har Anders Ekenberg berättat att han avsåg att tonsätta dessa alternativa hymner. Samtliga är i *Kyrkans dagliga bön* införda som alternativ efter någon mer traditionell hymn i bunden form.

15 *Cecilia* 1987, nr 528 och 556; den förra även i *Cecilia* 2013, nr 217. Musiken till stroferna finns i *Cecilia* 1988 resp. *Cecilia* 2013b.

16 *Cecilia* 1987, s. 1000 (register).

17 *Kyrkans dagliga bön* 1990. Jfr Borgehammar & Fogelqvist 1992.

skulle innehålla några melodier. Men han var ju angelägen om att hans hymnöversättningar inte bara skulle läsas utan även sjungas, och på så sätt till fullo gagna de katolska kommuniteter som kunde förutses bli de flitigaste användarna av *Kyrkans dagliga bön*. Därför övergick han efter år 1986 från att översätta hymner till att förse dem med melodier. Han använde fyra olika melodikällor och tog hjälp av tre musikexperter för att vid behov anpassa melodierna till översättningarna. Resultatet blev ett sannskyldigt hymnarium, en bok med 160 tidegärdshymner bundna i grönt klotband med ordet GLORIA i guldtryck på ryggen, som utkom 1990 men vars förord är daterat den 8 december 1988.¹⁸

Det stora hymnodiska arbetet 1984–86 innefattade för övrigt också några försök till musikalisk komposition. En av originaltexterna och en av översättningarna i *Cecilia* samt tre av översättningarna i *Gloria* försåg Härdelin med egenkomponerade melodier. I övrigt utvecklade han ett fruktbart samarbete med Lars Edlund, som år 1985 komponerade melodier till tio av hans översättningar. Hymnerna med text av Härdelin och musik av Edlund har kommit att bli mycket uppskattade och flera av dem brukas i dag flitigt i svenska katolska församlingar, till exempel kommunionhymnen ”Låt i din godhet oss få del”.

Men vad blev det av hymnologen i denna virvelstorm av diktar-, översättar-, musiker- och utgivarverksamhet? Faktum är att Härdelins bidrag till hymnologisk forskning blev ganska få, men de är präglade av stor sakkunskap och kan i hög grad ses som frukter av det hymnodiska arbetet.¹⁹ Fyra fristående hymnologiska artiklar har jag funnit. År 1986 publicerades en här i *Svenskt Gudstjänstliv*, som vi strax får anledning att återkomma till, och år 1988 ytterligare en.²⁰ År 1989

---

18 *Gloria* 1990.

19 Redan källanvändningen avslöjar att Härdelin arbetade hymnologiskt samtidigt som han översatte. Av de 160 hymnöversättningarna i *Gloria* är endast 105 hämtade från det aktuella katolska hymnariet, *Te decet hymnus*. Resterande är hämtade från dels den stora utgåvan av medeltida latinska hymner, *Analecta hymnica* (48 st.), dels diverse akademiska studier och utgåvor (7 st.).

20 Härdelin 1986 och 1988. Artikeln 1988 behandlar Hildegard av Bingens liturgiska poesi i hennes diktverk *Symphoniae*. Häribland finns inga hymner i bunden form, men med tanke på Hildegards allmänna betydelse som liturgisk poet och det faktum att Härdelin i artikeln s. 14 f. översätter och analyserar en hel sekvens av Hildegard (*Symphoniae* nr 13) förtjänar artikeln att nämnas som ett av hans hymnologiska arbeten.

utkom ett slags sammanfattning av lärdomarna från översättningsarbetet i artikeln ”Spegling av gudomligt ljus”, som i sin tur byggde på ett föredrag hållet vid det av Härdelin själv initierade Forum för Medeltidsstudier i Uppsala (FMU) hösten 1986.²¹ Den fjärde artikeln finns på både tyska och svenska och bygger på ett föredrag hållet på tyska i Heidelberg hösten 1988; den behandlar de säregna västfrankiska sekvenser som tillkom mellan slutet av 800-talet och början av 1000-talet och som glatt trotsar grammatikens lagar för att producera ett så klangfullt språk som möjligt.²² I den sistnämnda artikeln framträder verkligen den vetenskapliga hymnologen, med tydlig distans till hymnoden, också såtillvida som Härdelin själv veterligen aldrig gav sig på att översätta någon av de västfrankiska sekvenserna.²³

Efter 1980-talets hymnodiska urladdning vände sig Härdelin till andra arbetsuppgifter. Han fortsatte dock att intressera sig för hymner till livets slut och en handfull nya översättningar utkom 2010 i den lilla antologin *Liturgins poesi – Poesins liturgi*.²⁴ Man kan notera att åtta av Härdelins tio originaltexter upprepas där samt att där finns åtta nya hymnöversättningar, varav två ursprungligen är författade av Petrus av Skänninge († 1387) och en av Brynolf av Skara († 1317). Detta speglar Härdelins ökade intresse för svensk medeltid under 90- och 00-talen. Hymnerna av Petrus av Skänninge, den heliga Birgittas biktfar, är hämtade ur den birgittinska systratidegården *Cantus sororum*, som Härdelin redan i början av 2000-talet översatte med tanke på birgittinerna i Vadstena. Denna översättning är inte publicerad, men i manuskriptet finns alla de tjugonio hymner som Petrus anses ha författat jämte sex hymner av äldre datum.

Sitt sista bidrag som hymnolog gav Härdelin i sin stora monografi *Världen som yta och fönster*, där han ägnade ett särskilt avsnitt åt hymn och sekvens under svensk medeltid.²⁵

---

21 Härdelin 1989a, s. 11; 1989b (omtryckt i Härdelin 1996, s. 236–253).

22 Härdelin 1991 (tyska), Härdelin 1996c (svenska).

23 Översättningar har däremot gjorts av Gunilla Björkvall i en antologi med artiklar som Härdelin har utgivit: Björkvall 1991.

24 Härdelin 2010d.

25 Härdelin 2005, s. 131–137. Både på dessa sidor och på andra ställen i samma bok finns översättningar av hymner; samtliga är medtagna i den tabell som åtföljer denna artikel.

Hymnodens genomslag

Det är alldeles för tidigt att försöka värdera den insats som hymnoden Härdelin gjorde. Vilka av hans hymndiktningar och -översättningar som kommer att överleva och kanske till och med bli folkkära, det kan bara framtiden utvisa. Och inte ens framtiden lär väl kunna säga något säkert, för vi vet alla att sångers popularitet genomgår märkliga konjunkturer. En sång som är på allas läppar under ett år eller två kan sedan snabbt falla fullkomligt i glömska. Somliga sånger är populära i tio år, eller femtio, eller hundra, eller till och med flera hundra, och kommer därefter ur bruk. Men det finns även sånger som återupptäcks och går från glömska till nytt liv, ibland i bearbetad form. Allt detta är högst oberäkneligt. Ska något sägas om vilka chanser till fortsatt liv som Härdelins hymner har så får det begränsas till ett kort framtidsperspektiv och utgå från vilka av hymnerna som går att finna i publikationer som används just nu.

Den katolska psalmboken *Cecilia* har ganska nyligen utkommit i en fjärde upplaga (2013). De flesta av Härdelins hymner från tredje upplagan finns kvar, men inte alla. Några har gallrats bort. Av de nio originaltexterna har två försvunnit, och av de tjuugoåttas översättningarna sju. Sammanlagt tjuugoåttas texter av förra upplagans trettiosju återstår alltså. En av de originaltexter som finns kvar, ”Mitt i vår öken reser du korset”, hade i tredje upplagan en något dystert och litet svår-sjungen melodi av Härdelin själv, som i fjärde upplagan har ersatts av en betydligt gladare och mer kongenial melodi av Anders Ekenberg. En bra melodi är nödvändig för att en hymn ska bli brukad och älskad. Även en av de borttagna hymnerna hade en melodi av Härdelin själv, nämligen ”Ett heligt tempel reser sig mot himmelen”. Jag anser det vara olyckligt att den försvann, eftersom fjärde upplagan av *Cecilia* därmed inte innehåller en enda Härdelin-melodi, och melodin i detta fall är både rolig att sjunga och väl anpassad till texten. Ska jag alls våga mig på någon gissning i denna artikel så är det att ”Ett heligt tempel” kommer att återvända i framtiden när annat som nu finns i *Cecilia* har spelat ut sin roll.

Den komprimerade pocketversion av *Kyrkans dagliga bön* som ut-

kom 2009 under namnet *Psalterium för de fyra veckorna* innehåller 105 hymner av vilka hela trettio är översättningar av Härdelins hand. I denna bok finns inga musiknoter, så det går inte att säga vilka melodier hymnerna sjungs till (om de sjungs).

Förutom dessa båda katolska gudstjänstböcker kan vi vända oss till det betydande antal ekumeniska eller protestantiska tidegårdsböcker som har utkommit sedan mitten av 1980-talet för att bilda oss en uppfattning om vilka Härdelin-hymner som attraherar bedjare och andra brukare. I den ekumeniska *Tidegården. Kyrkans dagliga bön* från 1985 finner vi trettiosex stycken.²⁶ Detta är en bok som har använts och ännu används i ganska vida kretsar; den fick dessutom nytt liv när den utkom i form av en app för smarta telefoner,²⁷ och appen innehåller tjugofem av hymnerna. Men viktigare än att konstatera hur många hymner som finns i en viss publikation är nog att se på hur de är tänkta att brukas. En hymn som bara är avsedd att sjungas en enstaka gång per år får svårt att göra sig hemmastadd. Bättre torde det gå med hymner som är avsedda att sjungas varje dag under en viss period. De på detta sätt mer frekvent brukade Härdelin-hymnerna i *Tidegården. Kyrkans dagliga bön* inkluderar ”Du himlaljusens Skapare” för vesper i Advent t.o.m. 16 december, ”Den värld som under döden lagts” för laudes i Advent fr.o.m. 17 december, ”Kristus, vår lykta, livets goda källa” för laudes i fastan och ”O Kristus, Faderns Ord, som blivit en av oss” för laudes i passionstiden. Dessa är alltså hymner som den regelbundne tidegårdsbrukaren med tiden lär sig utantill.

Vi kan på liknande sätt gå till de nyare tidegårdsböckerna. De flesta innehåller åtminstone några Härdelin-hymner: *Dag efter dag* (1995) har fyra, *Den svenska tidegården* (2000) har tre, *Tidebönsboken* (2004) har fem, *Dag efter dag* (2013) har sju, *Tideböner: Sommarmöte och generalkapitel i tiden för Kristi förklaring* (2013) har fyra, *Tideböner: Stora veckan och påsken* (2013) har tre, *Tideböner under året* (2014) har fem och *Tideböner: Fastan I* (2015) har en.²⁸ Tre hymner förekommer i tre

---

²⁶ *Tidegården. Kyrkans dagliga bön*, 1985.

²⁷ Se min recension av appen i *Svenskt Gudstjänstliv* 88: Borgehammar 2013.

²⁸ *Tideböner: Fastan II* har jag inte haft tillgång till. De tidegårdsböcker som helt saknar hymner av Alf Härdelin innehåller inga eller endast mycket få hymner: *Alternativa tideböner* (2007), *Pilgrimens tidegård* (2004, ²2005, ³2010, ⁴2012, ⁵2013), *Tidegård*.

eller fler av dessa böcker: ”O Kristus, Faderns Ord, som blivit en av oss” (som nämndes strax här ovanför), ”När dagen vänder sig mot natt” och ”Se nu, hur nattens skuggor sakta viker”.²⁹ De har dessutom konkurrensfördelen att de används frekvent, den förstnämnda under passionstiden, de båda andra som completorie- respektive laudeshymn. De kan spås en stabil framtid, åtminstone fram till nästa svängning i hymnkonjunkturen! Däremot har, såvitt känt, ingen hymn av Alf Härdelin ännu blivit översatt från svenska till något annat språk.

Hymnodens metoder och ideal

Om det är hart när omöjligt att uttala sig om vilka av Härdelins hymner som är eller kommer att bli omtyckta och flitigt brukade (förutom att man kan konstatera att vissa är mer flitigt brukade än andra just för tillfället) går det att yttra sig om deras konstnärliga kvaliteter. Dock vill jag här avstå från ett sådant försök, av flera skäl: hans översättningar är många, det finns ett betydande element av subjektivitet i alla estetiska omdömen, och jag vill inte med denna, mig veterligt första, studie som publiceras om Alf Härdelin som författare och översättare riskera att sätta en prägel på framtida forskning och diskussion genom min personliga smak. Jag ska därför här i stort sett avstå från att värdera hymnodens många alster, men vill bereda väg för en framtida sådan värdering genom att försöka säga något klagörande om hans metoder och ideal.

I en artikel skriven för *Svenskt Gudstjänstliv* 1985 (men publicerad först 1986) kommenterar Härdelin det samma år utgivna förslaget till ny psalmbok för Svenska kyrkan.³⁰ Artikeln bär titeln ”Latinska hymner för den svenska psalmboken?” och dess fokus är förekomsten och arten av svenska tolkningar av latinska hymner i psalmboksförslaget. Den börjar med att notera att sådana tolkningar är rätt sällsynta i

---

Dagliga böner ur Bibeln (1996, ²2007) och *Timmarnas bön. Killans tidebönsbok* (2012).

²⁹ ”När dagen vänder sig mot natt” är innehållsligt lik Anders Frostensons översättning ”Tack Fader, för den dag du gav” i 7:e uppl. av *Den svenska tidegården*, också den en completoriehymn. Men medan Härdelins förlaga var *Te lucis ante terminum* har Frostenson använt *Deus, creator omnium*, av vars åtta verser han återger fyra.

³⁰ Härdelin 1986; *Den svenska psalmboken: slutbetänkande* 1985.

svensk psalmbokstradition i jämförelse med anglikansk dito, men att psalmboksförslaget innehåller sju nya som inte tidigare funnits i *Den svenska psalmboken*. Därefter granskar artikeln två av de nya tolkningarna, båda av Anders Frostenson – ”O du som himlens stjärnor tänt” (*Conditor alme siderum*) och ”En jordisk dag, en dag från dig” (*Iam, Christe, sol iustitiae*) – samt en bearbetning som Frostenson gjort av en äldre översättning, nämligen ”Världens Frälsare kom här” (*Veni, Redemptor gentium*). Granskningarna är korta men säger ändå viktiga ting om granskarens hållning i översättningsfrågor.

Först och främst är det tydligt att det för Hårdelin är textens innehåll som är det väsentliga, inte dess metaforer, stämning eller klang. Även om han på många ställen i sina skrifter har framhållit att metaforer inte kan översättas utan att något går förlorat, och att form och innehåll är ouplösligt förbundna med varandra i poetiska texter, är det tydligt att han i detta sammanhang prioriterar det teologiska innehållet. Det märks i den inledande kommentaren till den första av de kommenterade hymnöversättningarna, ”O du som himlens stjärnor tänt”:

Man kan här skymta den frälsningshistoriska grundstrukturen i originalet och en del av dess metaforer är bevarade. Men mycket väsentligt är också förlorat och förstört av översättaren.³¹

Det som är ”förlorat och förstört” är teologiska tankar och poänger. Det är alltså dessa som översättaren har en skyldighet att bevara.

Varför betonar Hårdelin detta så starkt? Han är förvisso inte omedveten om att en psalmbok behöver ”utarbetas med sikte på nutidens praktiskt-pastorala behov” som han själv uttrycker saken. Men, fortsätter han, det är ”ett sannings- eller hederlighetskrav, att tolkningen inte har avlägsnat sig alltför långt – språkligt-formellt och innehållsligt – från den text, som anges vara dess original”.³² Detta är, betonar han, inte bara en ”vetenskaplig renlighetsfråga”:

---

31 Hårdelin 1985, s. 19. Jfr Hårdelin 2010d, s. 186 n. 42, där ”de vanliga psalmböckernas” översättning av ”Världens Frälsare kom här” sägs vara ”förandligad” jämfört med originalet och hans egen översättning.

32 Hårdelin 1985, s. 18.

Att läsa, sjunga eller på annat sätt göra en psalm till sin kan ju också sägas vara en handling, varigenom man identifierar sig med en psalmdiktare och gör hans/hennes, i vårt fall i en annan kyrklig tradition formade, tro och spiritualitet till sin egen. Genom dubiösa eller felaktiga ”varudeklarationer” angående textens härkomst och ursprungsmiljö blir den identifikationsprocessen en chimär. Om tolkningen är vilseledande, lurar man den aktuella brukaren av psalmen och bidrar man dessutom till att ge en falsk bild av författaren och av hans/hennes andliga miljö.³³

Vi kan här lägga märke till två ting: Härdelins stora sanningslidelse och hans övertygelse om att den svenska lutherska traditionen är ”en annan” än den medeltida katolska. Det mest problematiska för honom, visar det sig längre fram i artikeln, är inte det något godtyckliga draget i översättningar som Frostensons, utan det brott mot hederlighetsprincipen som begås när man bearbetar innehållet i en sång i syfte att anpassa den till den egna läran. Som exempel nämner han ”O du saliga”, som ursprungligen var en katolsk Mariavisa men i början av 1800-talet förvandlades till en protestantisk julsång.³⁴

Men Härdelin drar inte slutsatsen att en luthersk psalmbok inte alls kan innehålla översättningar av medeltida latinska hymner. Tvärtom erbjuder han i slutet av den artikel som vi här studerar fyra egna översättningar av latinska hymner ”som kunde berika den svenska lutherska församlingssången utan att där införa något för dess trosmedvetande främmande eller oassimilerbart”.³⁵ I samtliga fyra fall är det originaltexten som han menar kan anses förenlig med luthersk tro. Som översättare gör han inga som helst anpassningar.

Trohet mot originalet handlade således för Härdelin om heder-

---

33 Härdelin 1985, s. 18.

34 I sammanhanget kan noteras översättningen av några verser ur en tidig katolsk version av ”Es ist ein Ros entsprungen” i Härdelin 1994, s. 53, där rosen syftar på Jungfru Maria. I kommentaren, s. 78 f., skriver han: ”När denna senmedeltida katolska kyrkovisa på 1500-talet upptogs i de protestantiska sångböckerna i Tyskland och i Sverige, förändrades det marianska elementet i den på ett avgörande sätt (se Svenska Psalmboken, nr 113). I denna reviderade översättning har den ursprungliga tanken restaurerats.”

35 Härdelin 1985, s. 23–25.

lighet och var ett bjudande krav. Framför allt skulle det teologiska innehållet så långt möjligt överföras oförvanskat, men även formen var viktig, eftersom den i viss mån var en del av innehållet och förmedlade element av originalets spiritualitet.³⁶ Säkerligen är det därför som han i så många fall på nytt har översatt latinska hymner som det redan tidigare fanns en svensk översättning av.

Versmått

En huvudprincip för hymnöversättaren Härdelin har alltså varit att troget återge sin förlaga, såväl till innehåll som till form. Men trohet kan drivas olika långt, och det kan avslutningsvis vara på sin plats att närmare undersöka den härdelinska trohetens gränser och karaktär. Jag väljer att här begränsa mig till frågan om versmått.³⁷

Man kan snabbt och enkelt konstatera att Härdelin i sina översättningar alltid väljer samma versmått som originalets, samt att han översätter med rim i de få fall då originalet har rim. Detta har inneburit att han i vissa fall har fått följa metriskas mönster som är ovanliga i svensk poesi. De härdelinska översättningarna bildar faktiskt en provkarta på de vanligare versmått i äldre latinsk hymndiktning. Den ambrosianska strofen – en fyrradig strof med fyra jambper per rad – har varit stilbildande i västerlandet sedan 400-talet och visar sig inte oväntat vara den vanligast förekommande också bland Härdelins översättningar. Näst vanligast är (inte heller oväntat) den sapfiska strofen. Denna är välbekant för svenska psalmsångare, framför allt

---

36 Se t.ex. Härdelin 1991. Jag kan här inte låta bli att notera en viss orättvisa i Härdelins ensidigt negativa behandling av Anders Frostensons översättning av *Conditor alme siderum*, Härdelin 1985, s. 19 f. Det finns åtminstone ett ställe där Frostenson överträffar Härdelin i trohet mot originalet. Hymnens båda första versrader lyder: "Conditor alme siderum, eterna lux credentium". Det centrala här är den sköna analogin mellan skapelse och Skapare: Gud som har skapat stjärnorna är själv till sitt väsen ljus och upplyser de troendes sinnen. I den härdelinska översättningen går detta förlorat genom att "lux" översätts med det vagare ordet "härlighet": "Du himlaljusens Skapare och alla trognas härlighet". Frostensons översättning är friare men får bättre fram den centrala analogin och är vackrare: "O du som himlens stjärnor tänt och ljus bland dödens skuggor sänt".

37 I den tabellariska översikt av Alf Härdelins hymner och hymnöversättningar som följer i slutet av artikeln har jag använt ett eget system av förkortningar för att ange hymnernas versmått.

kanske genom psalmen ”Helige Fader, kom och var oss nära” med sin vackra melodi från mitten av 1600-talet (PsB 1937:28, 1986:20). Härdelins översättningar följer samma rytmiska mönster, men just detta tarvar faktiskt en kommentar.

Den antika sapfiska strofen har fyra rader, där de första tre har följande rytmiska mönster (lång stavelse markeras med –, kort med v och valfritt lång eller kort med x):

– v – x – vv – v – –

Den fjärde och avslutande raden är kortare:

– vv – v

Den antika versen bygger på stavelselängd, inte betoning, men kan härmas med modern betoningsrytm genom att lång stavelse byts ut mot betonad stavelse. Alf Henrikson har diktat följande eleganta mönsterbild för en sapfisk strof:³⁸

Denna strof är verkligen mycket sapfisk.
Andra raden låter som första raden.
Tredje raden dito, men fjärde raden
rumphugges härmed.

Den klassiske latinske poeten Horatius (65–8 f.Kr.) var en viktig förebild för medeltidens hymndiktare. Hans sapfiska dikter innehåller vanligen, mitt i de långa radernas tredje versfot, en cesur (ett ordmellanrum som erbjuder en paus). Cesuren markeras i exemplet med ett vertikalt streck:

Integer vitae | scelerisque purus.

---

³⁸ Henrikson 1982, s. 137.

Detta mönster imiteras troget i de medeltida hymnerna. Emellertid leder det till en missuppfattning när versen går över från att vara kvantitativ till att bli rytmisk: den första halvraden uppfattas som bestående av en daktyl plus en spondé, och man börjar läsa de sapfiska raderna med en betoning på första, fjärde, sjätte och tionde stavelsen. Den ovan citerade raden av Horatius får alltså en betoning på första stavelsen i varje ord, vilket kan verka naturligt utifrån hur moderna språk fungerar, men inte svarar mot var de långa stavelserna befinner sig. Skillnaden mellan det nya och det klassiska mönstret blir tydlig om man jämför första raden i Henrikssons strof med första raden i psalmen "Helige Fader":

Denna strof är verkligen mycket sapfisk.
Helige Fader, kom och var oss nära.

Psalmraden visar sig verkligen *inte* vara mycket sapfisk. Ändå är det den modellen som Alf Härdelin har använt sig av när han har gjort sina översättningar. Den slutsats man kan dra av det är att Härdelin, trots att han troget ville återge originalen, inte var någon purist. Den kvantiterande versens subtiliteter intresserade honom inte särskilt och de klassiska förebilderna betydde väsentligt mindre för honom än för de medeltida hymnoder som han översatte.

Ett annat exempel på Härdelins relativt fria hållning till metriken är de hymner med asklepiadeiskt versmått som han har översatt. Den asklepiadeiska raden har tolv stavelser och kunde kombineras med kortare rader i några olika varianter. De varianter som man återfinner bland Horatius' oden dyker också upp i den medeltida hymndiktningen – ännu ett exempel på den store klassiske poetens inflytande. En av varianterna är en fyrradig strof med tre asklepiadéer följda av en kortare rad som kallas glykonéus.³⁹ Ett exempel är följande latinska hymn:

---

³⁹ Schemat kallas *metrum asclepiadeum tertium* enligt Dahlstein 1954, "Schema versuum" (återfinns på onummerade sidor i slutet av boken).

Festum nunc celebre magnaue gaudia
compellunt animos carmina promere,
cum Christus solium scandit ad arduum
caelorum pius arbiter.

I Härdelins översättning lyder första raden: ”O vilken glädjeric, strålande högtidsdag”. Ytterligare två hymner med samma slags strofer har han översatt: ”Med alla heliga, änglar och allt Guds folk” samt ”Sjung nu din klagosång, jämra dig, o Guds folk”. I alla tre fallen tycks den asklepiadeiska raden ha följande rytm:

- vv - v - | - vv - x -

medan den kortare fjärde raden består av fyra jamber. Detta är ganska olikt det klassiska versmättet – som också är det versmätt som används i ovan citerade latinska hymn – där asklepiadéerna har följande format:

x x - vv - | - vv - v -

och den glykoneus som avslutar varje strof ser ut så här:

x x - vv - v -

Vad denna tydliga och konsekventa avvikelse från de klassiska och medeltida förebilderna beror på vet jag inte. Helt klart är det att Härdelin var måttligt intresserad av den formella verslärans termer och distinktioner. I en kommentar till hymnen ”O hur härlig och skön är ej din strålgång” påstår han vagt att den är skriven ”i en annan variant av det asklepiadeiska[!] versmättet”. Visst är det så, bortsett från felstavningen, men det är en sällsynt ”variant” som avviker väsentligt från vanlig asklepiadeisk vers genom att ha elva stavelser per rad i stället för tolv.⁴⁰

⁴⁰ Härdelin 1994, s. 73 (kommentar till text nr 13, s. 20). Det metriska mönstret i hymnen är detsamma som i ren asklepiadeisk vers (*metrum asclepiadeum primum*)

För balansens skull bör det nämnas att Härdelin i den enda hymn med enbart asklepiadéer som han har översatt, ”Se, hur himmelens ljus strålar med härlig glans”, troget följer det klassiska versmåtten, liksom han gör i hymnen ”Gläd dig innerligt, du kyrka, du saliga”.⁴¹

Slutord

Vi har sett hur Alf Härdelins arbete med att dikta och översätta hymner var direkt sprunget ur hans teologiska ideal, vilket kan sammanfattas med orden *contemplata aliis tradere*: att noga betrakta och sedan förmedla de vunna insikterna till andra. I konsekvens härmed var trohet mot originalet hans viktigaste princip när han översatte. Troheten gällde innehållet i första hand, men också alltid formen: versmått och eventuellt rimschema skulle följas. Dock gjorde han inte en sådan dygd av principen att han ansåg sig vara slaviskt bunden av den latinska verslärans subtilare detaljer. Detta är i ett nötskal vad denna artikel har kommit fram till.

Det svåraste återstår: att estetiskt värdera och i praktiken pröva hållbarheten av Härdelins hymnodiska produktion. Det är ett arbete som nu pågår och som utförs av många, i och med att hymnerna används i olika gudstjänstsammanhang och befinns vara mer eller mindre uppskattade och brukbara. Förhoppningsvis kommer de i framtiden också att studeras av litteraturvetare, musikvetare och teologer och ge inspiration åt nya författare och översättare.

Ett personligt minne får avsluta denna artikel. En solig vårdag vid pingsttid år 1986, när jag var nybliven forskarstuderande i kyrko- och samfundsvetenskap i Uppsala med Alf Härdelin som handledare och Jan-Arvid Hellström som ämnesansvarig professor (nyttillträdd), bjöds hela forskarseminariet på en utflykt till paret Härdelins sommarställe i Floda i Södermanland. Det bjöds på god mat och dryck och ett avslappnat umgänge med många skratt, som alltid hos makarna

---

bortsett från att sista stavelsen i varje rad saknas. Detta slags versrad nämns inte av Dahlstein 1954 men kan beskrivas som *asclepiadeus catalecticus*.

⁴¹ Sistanämnda följer versmåtten *metrum asclepiadeum quartum* enligt Dahlstein 1954: två *asclepiadei minores* följs av en *pherecrateus* och en *glyconeus*.

Härdelin. På programmet stod givetvis även ett studiebesök till Floda kyrka, med anor från 1100-talet, valvmålningar av Albertus Pictor från 1400-talet och ett magnifikt gravkor uppfört 1666 efter ritningar av Erik Dahlberg. Alf talade entusiastiskt om kyrkan och dess utsmyckning. Som avslutning delade han så ut ett papper med pingsthymnen ”Stäm våra hjärtans instrument, o Herre”, som han hade översatt året innan och som fått en nykomponerad melodi av Lars Edlund. Ännu var den inte tryckt – vi skulle få bli de första att provsjunga. Alf satte sig själv vid orgeln och så stämde hela seminariet in i sången:

Stäm våra hjärtans instrument, o Herre,
låt dem få spela härligt till din ära,
vig våra läppar till din tjänst och dyrkan,
helige Ande.

Det var en oföreglömlig stund. Upplevelsen av det sköna och heliga förenade sig med känslor av vår, av kreativitet, av forskarglädje och framtidshopp. Än i dag behöver jag bara nynna de första tonerna av den vackra melodin för att förflyttas tillbaka till det ögonblicket.

Summary

Stephan Borgehammar, D.Th.
Professor of Practical Theology, Lund University, Sweden
E-mail: stephan.borgehammar@teol.lu.se

Härdelin the Hymnist

Alf Härdelin (1927–2014) was a Swedish theologian and medievalist. In addition to a large academic output, he wrote eleven original hymns and translated 213 from Latin or German into Swedish. This article begins by showing how integrated this activity was with Härdelin’s theological work: both as an academic and as a hymnist he followed the Dominican adage, *contemplata aliis tradere*, ”to give to others the fruit of contemplation”.

His interest in medieval theology was aroused in the late 60s. During the 70s he published a study on the medieval interpretation of why water is mixed with the wine in the Eucharist, as well as two anthologies of medieval prose texts in Swedish translation. His first attempts at translating poetry resulted in two small anthologies of poems by the medieval mystic Mechthild of Magdeburg (1217–1290) and the modern Benedictine nun Silja Walter (1919–2011). In the 80s the Roman Catholic Church in Sweden produced both a new hymnal (*Cecilia*, 3rd ed. 1987) and a Swedish translation of the *Liturgia horarum* (*Kyrkans dagliga bön* 1990). It was in order to contribute to this effort that Hårdelin wrote his original hymns and most of his hymn translations. His activity peaked in the years 1984–86, when he produced nine original texts and at least eighty but probably about one hundred translations (all cannot be dated with accuracy). Not all of his compositions found their way into the official liturgical books, but in 1990 he published 160 of his translations in a privately produced hymnal for the divine office called *Gloria*. Here he also provided melodies, mostly Gregorian (occasionally slightly altered), and three of his own composition. An anthology of liturgical poetry in translation published in 2010 contains some additional texts, e.g. from the Birgittine office *Cantus sororum*.

How successful have Hårdelin's hymns been? They are much used by Roman Catholics in Sweden. The pocket version of the *Liturgia horarum* that appeared in 2009 (*Psalterium för de fyra veckorna*) has 105 hymns of which thirty are translations by Hårdelin. The hymnal *Cecilia* had thirty-seven hymns written or translated by Hårdelin in the third edition, out of which twenty-eight remain in the fourth (2013). As for reception in non-Roman Catholic circles, nine of eighteen ecumenical or Protestant works for the divine office that have been published in Swedish since 1995 contain some of Hårdelin's hymn translations, and those that don't tend to lack hymns altogether. So far, however, none of Hårdelin's original hymns seems to have been translated from Swedish into another language.

When translating from Latin to Swedish, Hårdelin was concerned above all to be faithful to the original. The theological content had to

be transmitted without alterations. He also always imitated the metre and (if applicable) the rhyme scheme of the original. Close analysis reveals, however, that he was no purist when it came to metre; slight deviations from the original texts can be found, particularly in Sapphic verse, where he prefers a modern variant with emphasis on the first, fourth, sixth and tenth syllables to the classical model favoured by medieval hymnists.

No attempt is made in this article to evaluate Hårdelin's hymns aesthetically. Time will tell which of them will continue to be embraced by worshipping communities and which will fall into disuse.

The article is accompanied by a table of all Alf Hårdelin's hymns giving the first line, the year of composition, the first line and author of the original text (in the case of translations), the place(s) of publication, the melody source, the metre and the rhyme scheme.

Litteraturförteckning

a) Svenska tidegårdsböcker 1990–2014

- Alternativa tideböner*, 2007. Utg. av Kristen Underjord. Internetupplaga tillgänglig: <https://kristenunderjord.files.wordpress.com/2008/03/alttidonline.pdf> (hämtad 2015-05-16)
- Dag efter dag. Tideböner för S:t Davidsgården*, 1995. [Sammanställd av Anders Ekenberg och Per Mases.] Rättvik: Stiftelsen Berget.
- Dag efter dag. Bergets tidebönsbok*, 2013. Rättvik: Stiftelsen Berget / Skellefteå: Artos & Norma.
- Kyrkans dagliga bön*, 1990. *Tidegården enligt påven Paulus VI:s apostoliska konstitution [...]* *Liturgia horarum*. 2 bd. Stockholm: Katolska biskopsämbetet.
- Melodier till Kyrkans dagliga bön*, 1993. 2 bd. Utg. av Anders Ekenberg. Stockholm: Katolska liturgiska nämnden.
- Musik till Tidegården. Kyrkans dagliga bön*, 1995. *Lördagens och söndagens vesper, veckans completorier samt vesper och completorium för kyrkoåret*. Utg. av Anders Ekenberg. Lund: Arcus.
- Pilgrimens tidegård*, 2004. [Sammanställning och textbearbetning av Tomas Wettermark.] Vadstena: Pilgrimscentrum. [Nya upplagor: Skellefteå: Artos 2005, 2010; Vadstena: Pilgrimscentrum 2012, 2013.]
- Psalterium för de fyra veckorna*, 2009. *Utdrag ur Kyrkans Dagliga Bön*. Stockholm: Katolska Liturgiska Nämnden & Veritas Förlag.
- Den svenska tidegården*, 1995–1997. *För veckodagarna och för kyrkoåret med melodier*. 3 bd. Sammanställd av Ragnar Holte. Stockholm: Verbum.
- Den svenska tidegården*, 2000. På uppdrag av Laurentius Petri sällskapet för svenskt gudstjänstliv sammanställd av Ragnar Holte. 8:e, helt omarb. uppl. Stockholm: Verbum.

- Tideböner. Fastan I*, 2015. Sturefors: Ekumeniska kommuniteten i Bjärka-Säby.
- Tideböner. Sommarmöte och generalkapitel i tiden för Kristi förklaring*, 2013. Sturefors: Ekumeniska kommuniteten i Bjärka-Säby.
- Tideböner. Stora veckan och påskan*, 2013. Sturefors: Ekumeniska kommuniteten i Bjärka-Säby.
- Tideböner under året*, 2014. Sturefors: Ekumeniska kommuniteten i Bjärka-Säby.
- Tidebönsboken*, 2004. Sammanställd av Hans Johansson under medverkan av Sune Fahlgren. Örebro: Libris.
- Tidegård. Dagliga böner ur Bibeln*, 1996. Skellefteå: Artos. [Ny upplaga 2007.]
- Tidegården. App för smarta telefoner och läsplattor*, baserad på *Tidegården: Kyrkans dagliga bön*, utvecklad av Gabriel Fjellander 2011–2014.
- Tidegården. Kyrkans dagliga bön*, 1995. *Psaltaren och andra bibliska texter samt hymner och böner ur kyrkans tradition för samkristet bruk*. Sammanställd av Christer Pahlmblad och Anders Piltz under medverkan av Sören Bolander och Ragnar Holte. Lund: Arcus förlag.
- Timmarnas bön. Killans tidebönsbok*, 2012. Utg. av Killans bönegemenskap.

b) Övriga källor och litteratur

- Analecta hymnica medii ævi*, 1886–1978, red. Clemens Blume & Guida Maria Dreves [et al.]. 58 bd. Leipzig.
- Björkqvall, Gunilla, 1991. ”Expectantes Dominum.’ Advent, the Time of Expectation, as Reflected in Liturgical Poetry from the Tenth and Eleventh Centuries”. I: Alf Härdelin (red.), *In Quest of the Kingdom. Ten Papers on Medieval Monastic Spirituality*. (Bibliotheca Theologiae Practicae, 48). Stockholm: Almqvist & Wiksell International, s. 109–134.
- Borgehammar, Stephan & Fogelqvist, Ingvar, 1992. ”Alf Härdelins tryckta skrifter 1954–1991”. *Från tid och evighet. Predikningar från 200-tal till 1500-tal*. Till Alf Härdelin på 65-årsdagen den 23 februari 1992, red. Stephan Borgehammar, s. 309–340. Skellefteå: Artos.
- Borgehammar, Stephan, 2013. [Recension av:] Gabriel Fjellander (red.), *Tidegården. App för smarta telefoner och läsplattor*. I: *Med skilda tungors ljud. Körsång och gudstjänstspråk = Svenskt Gudstjänstliv* 88 (2013), s. 179–181.
- Cecilia*, 1987. *Katolsk psalmbok*. Tredje, fullständigt omarbetade upplagan med ekumenisk psalmboksdel. Stockholm: Stockholms katolska stift & Verbum.
- Cecilia*, 1988. *Koralbok II: 425–670*. Stockholm: Katolska liturgiska nämnden.
- Cecilia*, 2013. *Katolsk gudstjänstbok*. Fjärde upplagan. Stockholm: Stockholms katolska stift & Veritas.
- Cecilia*, 2013b. *Katolsk gudstjänstbok. Musikutgåva*, I–IV. Stockholm: Katolska liturgiska nämnden.
- Dahlstein, J[ohan], 1954, *Q. Horatii Flacci oder och epoder i upplöst text och översättning*, 11:e uppl. [återger 2:a förbättrade uppl. 1883], Stockholm.
- Furberg, Ingemar, 1968. *Das Pater noster in der Messe*. Diss. Uppsala. (Bibliotheca theologiae practicae, 21). Lund.
- Gloria. 160 tidegårdshymner med musik*, 1990. Svensk tolkning från latinet av Alf Härdelin. Slite: Wessmans.

- Henrikson, Alf, 1982. *Verskonstens ABC. En poetisk uppslagsbok med teckningar av Björn Berg*. Stockholm: Atlantis. [Omtryckt som *Legenda Pocket* 1985.]
- Härdelin, Alf, 1965. *The Tractarian Understanding of the Eucharist*. (Studia historico-ecclesiastica Upsaliensia, 8). Diss. Uppsala: Almqvist & Wiksell.
- Härdelin, Alf, 1973. *Aquae et vini mysterium: Geheimnis der Erlösung und Geheimnis der Kirche im Spiegel der mittelalterlichen Auslegung des gemischten Kelches*. (Liturgiewissenschaftliche Quellen und Forschungen, 57). Münster.
- Härdelin, Alf (red.), 1976. *Kyrka, gudstjänst, sakrament. Texter från fornkyrka och medeltid*. Urval, inledning, kommentarer och översättning av Alf Härdelin. (Kristna klassiker, 1). Stockholm: Katolska bokförlaget.
- Härdelin, Alf (red.), 1978. *Väg – ledning. Kristen spiritualitet under tusen år (200–1200)*. Texturval, inledning, kommentarer och översättning av Alf Härdelin. (Kristna klassiker, 3). Stockholm: Katolska bokförlaget.
- Härdelin, Alf, 1986. "Latinska hymner för den svenska psalmboken?" *Den Svenska Psalm-boken = Svenskt Gudstjänstliv* 60/61 (1985/86), s. 18–25.
- Härdelin, Alf, 1988. "En poetisk 'Summa'. Om Hildegard av Bingen och hennes liturgiska diktning". *Liturgi och litteratur = Svenskt Gudstjänstliv* 63, s. 6–20.
- Härdelin, Alf (red.), 1989a. *Från hymn till skröna. Medeltida litteratur i ny belysning*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Härdelin, Alf, 1989b. "Spegling av gudomligt ljus. Om den liturgiska hymnen". *Från hymn till skröna. Medeltida litteratur i ny belysning*, red. Alf Härdelin. Stockholm: Natur och Kultur, s. 31–54.
- Härdelin, Alf, 1991. "Gesänge der Anagogie. Ein Versuch zur Charakterisierung der westfränkischen Sequenzen". *Lateinische Kultur im X. Jahrhundert. Akten des 1. Internationalen Mittellateinerkongresses*, Heidelberg, 12.–15.IX.1988, hrsg. von Walter Berschin. (Mittellateinisches Jahrbuch, 24/25). Stuttgart: Hiersemann.
- Härdelin, Alf (red.), 1994. *"Alla släkten skall prisa mig salig". Marialyrik från fornkyrka, medeltid och nyare tid*. Urval och tolkning av Alf Härdelin. Vejbystrand: Catholica, 1994.
- Härdelin, Alf, 1996a. *Munkarnas och mystikernas medeltid. Tjugofyra kapitel om teologi, spiritualitet och kultur*. (Opuscula selecta, I). Skellefteå: Artos.
- Härdelin, Alf, 1996b. "Monastisk teologi – en 'praktisk teologi' före skolastiken". I: Alf Härdelin, *Munkarnas och mystikernas medeltid. Tjugofyra kapitel om teologi, spiritualitet och kultur*. Skellefteå: Artos, s. 161–176.
- Härdelin, Alf, 1996c. "Sånger om det ousägliga. Ett försök till karakteristik av de tidiga västfränkiska sekvenserna". I: Alf Härdelin, *Munkarnas och mystikernas medeltid. Tjugofyra kapitel om teologi, spiritualitet och kultur*. Skellefteå: Artos, s. 262–273.
- Härdelin, Alf, 1997. *Tyda speglarnas bild. Dikter*. Vejbystrand: Catholica.
- Härdelin, Alf, 2005. *Världen som yta och fönster. Spiritualitet i medeltidens Sverige*. Stockholm: Sällskapet Runica et Mediaevalia, 2005.
- Härdelin, Alf, 2010a. "På spaning efter en hel teologi för hela människan". *Signum* 2010:2, s. 14–32. Tillgänglig: <http://www.signum.se/archive/read.php?id=4017> [2015-03-15]
- Härdelin, Alf, 2010b. "'Lectio divina' – Ett verktyg för en hel, osöndrad teologi". *Nytt ljus över Askeby kloster*, red. Sven Hellström, s. 49–60. Askeby: [Sven Hellström].
- Härdelin, Alf, 2010c. *Minnen från vägen*. Ängelholm: Catholica.
- Härdelin, Alf, 2010d. *Liturgins poesi – Poesins liturgi*. Skellefteå: Artos.
- Mechthild från Magdeburg, 1980. *Ur Gudomens strömmande ljus*. Inledning, urval och översättning av Alf Härdelin. (Kristna klassiker, 4). Stockholm: Katolska bokförlaget.

Den svenska psalmboken, 1985. Slutbetänkande av 1969 års psalmskommitté, 4 vol. (SOU 1985:16–19). Stockholm: Liber/Allmänna förlaget.

Te decet hymnus. L'innario della "Liturgia horarum", 1984, red. Anselmo Lentini. Città del Vaticano: Typis polyglottis Vaticanis.

Walter, Silja, 1980. *På fest hos Kristus. Meditationer över mässan*. Inledning och svensk tolkning av Alf Härdelin. Uppsala: Pro Veritate, 1980.

Tabeller över Alf Härdelins hymner och hymnöversättningar

I de följande tre tabellerna sammanfattas fakta om de 225 hymner och hymnöversättningar av Alf Härdelin som artikelförfattaren känner till.

Tabell 1 redovisar tio tidiga hymner från åren 1979–1982 som på olika sätt avviker från den senare produktionen. En är en bearbetning av en äldre svensk översättning av improperierna. De övriga nio har verser med en oregelbunden rytm samt ett omkväde, där verserna är tänkta att sjungas av en försångare och endast omkvädet är avsett för gemensam sång. Fem av dessa nio har moderna tyska förlagor, tre har medeltida förlagor och en är en originaltext. Det är inte självklart att dessa texter ska kallas hymner, men då de är publicerade i *Cecilia* respektive *Kyrkans dagliga bön* tas de med här.

Tabell 2 redovisar tio originaltexter, varav nio är författade år 1986 för tredje upplagan av *Cecilia* och en är författad 1989 för *Kyrkans dagliga bön*.

Tabell 3 redovisar 205 översättningar av huvudsakligen men inte enbart latinska hymner. De översatta texterna stammar från alla århundraden från 300-talet till och med 1900-talet.

Vissa avgränsningar har gjorts. Primärmaterialet har varit hymner i *Cecilia*, *Kyrkans dagliga bön* och *Gloria*, eftersom dessa tre böcker är avsedda för liturgiskt bruk, men för fullständighetens skull har även hymner publicerade i andra sammanhang samt opublicerade hymner ur *Cantus sororum* medtagits. De hymner som publicerats i böcker, artiklar och antologier som inte är för liturgiskt bruk står ofta där tillsammans med likartade texter som inte i första hand brukar kallas hymner. Principen har då varit att ta med kommuniensånger och

metriskas antifoner i tabellen, däremot *inte* rimmade böner och icke-metriska liturgiska texter, oavsett om de kan tänkas ha sjungits eller ej.

Tabellerna är tänkta som en översikt utan anspråk på fullständighet. Många rutor har lämnats tomma helt enkelt därför att en uppgift inte var omedelbart tillgänglig.

Uppgifter om texternas tillkomstår, originalets initium, originalets författare och de tryckta melodiernas ursprung är tagna från *Cecilia*, *Gloria*, *Tidegården: Kyrkans dagliga bön* och ett opublicerat register över hymner i *Kyrkans dagliga bön* som Anders Ekenberg vänligen har tillhandahållit. Anges två årtal i spalten för tillkomstår innebär det senare årtalet att texten har bearbetats då. I spalten "Övrig publicering" kan det finnas korta upplysningar om att en text på något sätt avviker från hur den ser ut i den liturgiska bok som betraktas som dess primära publiceringsort. Det har dock inte varit möjligt att inom tabellernas ram uttömmande redovisa de textvarianter som kan förekomma i olika publiceringar av samma hymn, än mindre deras inbördes relation.

Uppgifterna om originalets initium och författare har inte kontrollerats mer än sporadiskt. Där kan finnas fel och oklarheter. Uppgifter om från vilken källa originaltexten är hämtad har heller inte tagits med utan får sökas t.ex. i registret till *Gloria*. Det bör noteras att 105 av *Glorias* 160 hymnöversättningar bygger på den latinska texten i *Te decet hymnus*, 1984, som många gånger avviker från den medeltida originaltexten. Completoriehymnen *Te lucis ante terminum* har till exempel i *Te decet hymnus* fått v. 2 utbytt mot två nyskrivna verser, och det är den versionen som återges i Härdelins översättning "När dagen vänder sig mot natt".

Inte heller uppgifterna om de tryckta melodiernas ursprung har kontrollerats, förutom vad gäller hänvisningarna i *Gloria* till *The English Hymnal* (1933), eftersom jag har haft tillgång till Härdelins eget exemplar av den senare. Det visade sig att tre av dessa hänvisningar var felaktiga, och eftersom de inte kunde rättas har de ersatts med frågetecken i tabell 3.⁴²

---

42 Alla tre hänvisningarna gäller samma melodi, som i *Gloria* används till nr 64, "Nu bryter morgonljuset fram", nr 99, "Den nya dagens första ljus" och nr 140, "Nu är den påskens glädjetid".

I *Tidegården*: *Kyrkans dagliga bön* finns det förslag på alternativa melodier som inte har medtagits i tabellen.

Förkortningar för textkällor

- App = *Tidegården*. App för smarta telefoner.
Benedictus = *Benedictus. Rundbrev för Benedictus-kretsen*. Uppsala 1987–1993 (stencil)
C 3 = *Cecilia. Katolsk psalmbok*. 3:e uppl., 1987
C 4 = *Cecilia. Katolsk gudstjänstbok*, 4:e uppl., 2013
CS = Alf Härdelins opubl. övers. av *Cantus sororum*, 2002/2003
DED₁ = *Dag efter dag. Tideböner för S:t Davidsgården*, 1995
DED₂ = *Dag efter dag. Bergets tidebönsbok*, 2013
DST = *Den svenska tidegården*, 8:e uppl., 2000
G = *Gloria. 160 tidegårdshymner med musik*, 1990
KDB = *Kyrkans dagliga bön*, 2 bd, 1990
LP = Alf Härdelin, *Liturgins poesi – Poesins liturgi*, 2010
PF = *Psalterium för de fyra veckorna*, 2009
SPT = *Svensk Pastoraltidskrift – kyrkligt forum*
TBB = *Tidebönsboken*, 2004
TBf = *Tideböner. Fastan I*, 2015
TBgk = *Tideböner. Sommarmöte och generalkapitel i tiden för Kristi förklaring*, 2013
TBsp = *Tideböner. Stora veckan och påsken*, 2013
TBuå = *Tideböner under året*, 2014
TKDB = *Tidegården. Kyrkans dagliga bön*, 1995

Förkortningar för melodikällor

- EH = *The English Hymnal with Tunes*, London, 1933
Gol = *Gotteslob* 1975
LHy = *Liber hymnarius*, Solesmes, 1983
LU = *Liber Usualis Missæ et Officii*, Romæ & Tornaci, 1921
MT = *Musik till Tidegården. Kyrkans dagliga bön*, 1995
S = Bruno Stäblein (red.), *Monumenta monodica medii ævi*, Bd I: *Die mittelalterlichen Hymnenmelodien des Abendlandes*, Kassel & Basel 1956

(Anges två melodier står den första i *Cecilia*, den andra i *Gloria*; vid tveksamhet sätts förkortningarna för *Cecilia* resp. *Gloria* ut, varvid C 3 a resp. b syftar på två alternativa melodier i 3:e uppl. av *Cecilia*.)

Förkortningar för versmått

ask = asklepiadeiskt

ask 1m = *metrum asclepiadeum primum*: fyra *asclepiadei minores* (x x - vv - - vv - v -)

ask 3m = *metrum asclepiadeum tertium*: tre *asclepiadei minores* + en *glyconeus*

ask 4m = *metrum asclepiadeum quartum*: två *asclepiadei minores* + en *pherecrateus* + en *glyconeus*

ask kat = katalektiskt *metrum asclepiadeum primum* (sista stavelsen i varje rad saknas)

dak = daktyliskt, med både upptakt och katalexis

jam = jambiskt

jam 3 = 3 versfötter per rad, 4 rader

jam 3-6 = 3 versfötter per rad, 6 rader

jam 4 = 4 versfötter per rad, 4 rader (ambrosiansk strof)

jam 4-2 = 4 versfötter per rad, 2 rader

jam 4/3 = en katalektisk 4-foting omväxlar med en akatalektisk 3-foting

jam 5 = 5 versfötter per rad, 4 rader

jam 6 = 6 versfötter per rad (senarius), 4 rader

jam 6-5 = 6 versfötter per rad (senarius), 5 rader

log = logaoediskt: daktyl följd av trokéer eller omväxlande daktyler och trokéer

sap = sappiskt

tro = trokeiskt

tro 3 = 3 versfötter per rad, 4 rader

tro 4 = 4 versfötter per rad, 4 rader; jämna rader är katalektiska

tro 4/3 = en katalektisk 4-foting omväxlar med en akatalektisk 3-foting

tro 4-6 = 4 versfötter per rad, 6 rader; jämna rader är katalektiska

TABELL 1: 10 TIDIGA "HYMNER"

Intitium	År	Originalens intitium	Författare	C 3	C 4	KDB	Övrig publicering
Helig, helig, / Ljus, du oursäckliga	1982	O lux in diebus (tropat Sanctus)	1100-talet?			I:1563, II:1187	
Herren – ni ser honom så där! / Välkommen	1980	Der Herr – seht ihn dastehni!	Silja Walter († 2011)			II:918	Walter 1980 s. 27f
Kom, låt oss sjunga / Ty ur hans era	1980	Kommt und singt zum Jag des Herrn	Silja Walter († 2011)			II:209, 491	
Kyrre, elision / För oss ut ur mörkrets	1980		Alf Härdelin			I:647	Härdelin 1997 s. 77; LP s. 105
Kyrre, Herre, Kristuslämm / Våra kläder	1980	Kyrre, Herr, Christuslämm	Silja Walter († 2011)			I:649	Walter 1980 s. 45f
Låt oss i jublande glädje / Han ständigt fömyar	1983	Exultate Deo (sekvens)	Notker Balbulus (ca 840–912)			I:1455, II:1090	
Ohur vackra era ansikten är / Den vars hjärta	1979	O pulchrae facies (antifon)	Hildegard av Bingen († 1179)			I:1572, II:1195	
Se Herren är nära / Kom, o Jesu, Maranata	1982	Erwartet den Herrn	19sk, 1970-talet			I:108	DST s. 139
Va still, hör ängarnas sång / Hosannal	1980	Seid still, jetzt singen die Engel!	Silja Walter († 2011)			II:1002	Walter 1980 s. 48
Mitt folk, mitt folk (<i>improperia</i>)	1981	Popule meus, quid feci tibi?	äldre medeltid, efter fonkristna förebilder uspr sv övers. 1944	576	305		

TABELL 2: 10 ORIGINALTEXTER I BOKSTAVSORDNING

Inittium	År	C 3	C 4	KDB	LP	Övr. publ.	Tryckt m	Versmått	Rim
Bist ut i sång, min själ, välsigna Gud	1986	429	17		29		Walter Greatorex († 1949)	jäm 5	—
Du delar, o Herre, vår dödliga lot	1986	512	173		25		Thomas Ravenscroft († ca 1633)	dak	abbb
Du Guds Ande, var vår styrka	1986	499	85	E837, Il:186			John Stainer († 1901)	to-4	aa
Helige Ande, Gud	1986	455	84		12		Ralph Vaughan Williams († 1958)	log	abcbcb
Herre, bered oss nu för din ankomst (med omkväde)	1986	528	217	l:178	39	TKDB s. 251	Lars Edlund 1986	log	—
Lär oss, Herre, lydnad för din goda vilja (med omkväde)	1986	556		E370	59		Lars Edlund 1986	to	—
Mitt i vår rökens reser du korset	1986	462	97	Il:136	109		Alf Härdelin 1986 (C 3); Anders Ekenberg 2004 (C 4)	log	—
O vilken enhet i din gudorns väsen	1986	519			106		Rouven 1728 (EH 242 modf)	sap	—
Visdom och nåd är dina bud	1989			Il:106			—	log/	abbb
Öppna ditt hjärta, Herre, hör vår bön	1986	599	351	Il:140	15		William Mahler († 1877)	log	abbb

TABELL 3

Initium	År	Originalalets initium	Författare	C 3	C 4
Agata under jubelsång		Quas seminavit lacrimas	1100-talet?		
All glans och ära, Gud, är din	1986	Auctor perennis gloriae	medeltida		
All nåd är din, o Fader vår	1985	Immensa et una, Trinitas (övers. börjar från vers 3)	Anselmo Lentini († 1989)	495	
All världens skönhet underbar		Ignis ardore triplicis	Petrus av Skänninge († 1378)		
Allena du är lovsång värd	1984	Te decet laus, Domine	äldre medeltid	644	453
Allsmäktige och sanne Gud		Rector potens, verax Deus	fornkyrkan		
Allt skapats urbild, liv och mål	1985	Auctor beate saeculi	Filippo Bruni († 1771)		
Av alla visa jungfrur skönt ledsagad	1986	Virgo prudentum comitata coetum	1400-talet		
Av blomster med stor skönhets prakt		Celestis erat curia	Petrus av Skänninge († 1378)		
Av hjärtat låt oss tacka Gud	1986	Fortem virili pectore	Silvio Antoniano († 1603)		
Av nattens sömn förnyade	1986	Diei luce reddita	6–700-talet		
Barmhärtighetens Konung tag		Rex Christe clementissime	Petrus av Skänninge († 1378)		
Barmhärtighetens store Gud	1986	Summæ Deus clementiæ	5–600-talet		
Benådad med hans rikedom		Fit porta Christi pervia	Ambrosius? († 397)		
Dagen stilla går till ända	1986	Ecce, iam declinat dies	1400-talet		
Den Gud först skapat lyssnade		Decepte verbo coniugis	Petrus av Skänninge († 1378)		
Den Gud som jord och hav och rymd	1994	Quem terra, pontus, aethera	Venantius Fortunatus († ca 600/609)		
Den nya dagens första ljus		Aurora surgit lucida	Anselmo Lentini († 1989)		
Den Son som danat jord och hav och himlarund	1985	Legis sacratæ sanctis ceremoniis	Paulinus av Aquileia († 802)		
Den värld som under döden lagts	1985	Agnoscat omne saeculum	6–700-talet	522	203
Det är en ros utsprungen		Es ist ein Ros entsprungen	Köln 1600		
Du alla goda gåvors Gud		Lucis largitor splendide	500-talet		
Du alla jungfrus förebild		Præclara custos virginum	1600-talet		
Du alla trognas frälsning, liv och glädje	1986	Vita sanctorum, via, spes salusque	Walafrid Strabo? († 849)		
Du ende Gud, Trefaldighet		O veneranda Trinitas	Petrus av Skänninge († 1378)		
Du evige, Guds ende Son	1986	A Patre Unigenite	900-talet?		

KDB   G   LP   Övrig publicering   Tryckt melodi   Versmått   Rim

		88			S 52:1	jam 4	—
	Il:316, 595	14			S 26:1	jam 4	—
					medeltida/Erfurt 1524	jam 4	—
				CS	—	jam 4	abab
	Il:215, 497	9	94		Lars Edlund 1985; S 134:1 bearb.	jam 4	—
		24			LHy 186, bearb.	jam 4	—
	Il:144	80			LHy 117, bearb.	jam 4	—
	I:1411	92	113	Härdelin 1989b s. 45 (v. 4)	S 256	sap	—
				CS	—	jam 4	abab
	I:1602, Il:1224	158			LHy 322	jam 4	—
	Il:360, 639	19		PF s. 33	S 11:1	jam 4	—
				CS	—	jam 4	—
	Il:315	7			S 134:1 bearb.	jam 4	—
				CS	—	jam 4	—
	Il:288, 568	32	34	TKDB s. 126; PF s. 45; App	S 789 bearb.	tro 4-6	—
				CS	—	jam 4	abab
				Härdelin 1994 s. 9; CS	—	jam 4	—
		99			?	jam 4	—
	Il:806	86	54	Härdelin 1989b s. 42 (v. 2); TKDB s. 503	S 33	jam 6-5	—
	I:179, 1386	91	56, 78	TKDB s. 252, 514; TBB s. 680; Härdelin 2005 s. 291 (annan vers); App	1400-talet / Spangenberg 1568; LHy 360 bearb.	jam 4	—
				Härdelin 1994 s. 53 (v. 1, 2, 21, 22)	—	jam 4/3	abab
		16			LHy 183	jam 4	—
		126		Härdelin 1994 s. 57	S 405:1	jam 4	—
	Il:275, 554	12			LHy 217	sap	—
				CS	—	jam 4	aabb
	I:357	49		TKDB s. 307; PF s. 56; App	LHy 43	jam 4	—

Initium	År	Originallets initium	Författare	C3	C4
Du glädjens moder, var vår tröst		Summe mater leticie	Petrus av Skänninge († 1378)		
Du Guds, den Högstes, återsken	1986	Æterna imago Altissimi	Vittorio Genovesi († 1967)		
Du har besegrat, Herre, gravens väld	1986	Funeris victor triduo resurgens	äldre medeltid		
Du himlaljusens Skapare	1986	Conditor alme siderum	800-talet	520	204
Du himmelrikets härlige	1986	Æterna cæli gloria	6–700-talet		
Du, Jungfru, givit mat åt Gud		Virgo pascentem angelos	Petrus av Skänninge († 1378)		
Du Kristus, som är ljus och dag		Christe, qui lux es et dies	4–500-talet		
Du, Kristus, är vårt enda hopp		Spes, Christe, nostræ veniæ	Anselmo Lentini († 1989)		
Du källa till all verklighet	1986	Rerum, Deus, fons omnium	äldre medeltid		
Du ljusets Skapare, vår Gud		Lucis creator optime	äldre medeltid		
Du strålar med en stjärnas ljus		Tu miro micans lumine	Petrus av Skänninge († 1378)		
Du världens frälsning, Faderns Son		Iesu, Redemptor sæculi	äldre medeltid		
Du världens liv och salighet	1986	Auctor salutis unice	900-talet?, bearb. Anselmo Lentini († 1989)		
Du återsken av himlens ljus	1986	Splendor superni luminis	högmedeltiden		
Du är de trognas segerkrans	1986	Iesu, corona celsior	900-talet?		
Du är havets stjärna	1985	Ave, maris stella	Ambrosius Autpertus? († 784)		
Du är vår glädje, himlens nya stjärna	1985	Gaudium mundi, nova stella cæli	Petrus Damiani († 1072)	610	369
Du är välsignad, Rom, av Herrens sändebud	1986	O Roma felix, quæ tantorum principum	Paulinus av Aquileia († 802)		
Då Sonen blev vid bruden fäst		Sponsæ iungendo Filio	Petrus av Skänninge († 1378)		
Då vise männen såg det barn de sökte		Magi videntes parvulum	Prudentius († ca 410)		
Ëj kunde Moderns kropp, som gav		Non passus est rex glorie	Petrus av Skänninge († 1378)		
En evighetens högtidsdag		Dies ætasque ceteris	1100-talet		
En hunger hade ormen väckt		Dolens Adam ex fame	Petrus av Skänninge († 1378)		
Ett bödens rop steg upp till Gud		Rogatus Deus rumpere	Petrus av Skänninge († 1378)		
Ett heligt tempel reser sig mot himmelen	1985	Refulgent clara huius templi culmina	Paulinus av Aquileia († 802)	459	
Ett ljus med evighetens glans		Illuxit alma sæculis	Beda Venerabilis († 735)		

KDB	G	LP	Övrig publicering	Tryckt melodi	Versmått	Rim
			CS	—	jam 4	aabb
	83		TKDB s. 485	LHy 124	jam 4	—
	72	73		S 532:4	sap	—
I:107	35		SGL 60/61 (1985/86) s. 19; TKDB s. 242; DED1 s. 234, 242; PF s. 38; DED 2 s. 37; App	S 9; LHy 3	jam 4	—
II:439, 715	20	9	PF s. 35	Lars Edlund (1985?)	jam 4	—
			CS	—	jam 4	abab
	33			LHy 243	jam 4	—
	159			LHy 330 bearb.	jam 4	—
II:329, 609	26		PF s. 45	S 135	jam 4	—
		8		—	jam 4	—
			Härdelin 1994 s. 44; CS	—	jam 4	abab
	70			S 232	jam 4	—
I:556	58		TKDB s. 394; App	LHy 181	jam 4	—
II:975	114	63	PF s. 71; TBgk s. 75; TBuå s. 392, 782	S 524	jam 4	—
I:1592, II:1215	156		PF s. 73	S 163	jam 4	—
I:1464, II:1098	133	101	Härdelin 2005 s. 292 (v. 2, annan övers.); PF s. 80	S 208	tro 3	—
II:940	104		Härdelin 1994 s. 21; PF s. 78	Chartres 1784; LHy 414	sap	—
II:874	96			S 33	jam 6-5	—
			Härdelin 1994 s. 45; CS	—	jam 4	abab
	47			LHy 42	jam 4	—
			CS; Härdelin 2005 s. 422 (v. 1)	—	jam 4	aabb
	8			LHy 184	jam 4	—
			CS	—	jam 4	abab
			CS	—	jam 4	abab
I:1451, II:1086	132	96	TKDB s. 566	Alf Härdelin; S 106:1 bearb.	jam 6-5	—
	84			S 52:1	jam 4	—

Initium	År	Originalets initium	Författare	C 3	C 4
Eviga ljus, o ljusets djupa källa	1986	Luminis fons, lux et origo lucis	Alcuin († 804)		
Evighetens Gud och Fader	1984	O Pater, Deus æterne	Leo IX († 1054)	645	
Evigt född ur Faderns hjärta	1984, 1986	Corde natus ex Parentis	Prudentius († ca 410)	530	225
Fly bort från världen och dess brott		Relictis mundi frivolis	Petrus av Skänninge († 1378)		
Från fjärran land, där solen föds		A solis ortus cardine	Sedulius (400-talet)		
Gjut, Herre, av din kärlek liv	1986	Adesto, Christe, cordibus	Beda Venerabilis? († 735)		
Gläd dig innerligt, du kyrka		Gaude visceribus, mater, in intimis	900-talet		
Guds Moder, högt välsignade	1986	Beata Dei Genetrix	Petrus Damiani († 1072)		
Halleluja, ljuva lovsång		Alleluia, dulce carmen	900-talet		
Han kom som nådens förebud	1986	Præcessor almus gratiæ	Beda Venerabilis († 735)		
Helgonens krona, änglars fröjd och ära		Palma sanctorum, decus angelorum	äldre medeltid		
Hell dig, du ädla, hell dig, kors, du härliga		Salve, crux sancta, salve mundi gloria	Heribert av Eichstätt († 1042)		
Hell dig, havets stjärna	1994	Ave maris stella	Ambrosius Autpertus? († 784)		
Himmelens härold, Guds profet och vittne	1985	Præco præclarus, sacer et propheta	Hrabanus Maurus? († 856)	608	364
Himmelska ljusets högtid är inne	1986	Lux hodierna fulget in arva	1100-talet		
Härliga strålgång av en evig Gudom		Candor æternæ Deitatis alme	Anselmo Lentini († 1989)		
Härlighetens ljus har uppgått		Lumen clarum rite fulget	Hrabanus Maurus? († 856)		
Härligt glänsar i Guds himmel	1985	Alma fulget in cælesti	äldre medeltid	616	377
Hör honom, som i dag blev född		Præcursor alti luminis	Beda Venerabilis († 735)		
Hör rösten, manande och klar	1985	Vox clara ecce intonat	900-talet	521	205
Hör änglaskarans jubelljud		Trina caeli ierarchia	Petrus av Skänninge († 1378)		
I Faderns ende Sonen bor		In genitore genitus	Petrus av Skänninge († 1378)		
I världen, fylld av villors sken		Errorum pleno tenebris	Petrus av Skänninge († 1378)		
Israels Konung, vänd dig, Herre, till oss	1986	Christe, qui regis Israel	1400-talet		

KDB	G	LP	Övrig publicering	Tryckt melodi	Versmått	Rim
II:431, 707	29	35		S 141	sap	—
I:371	54	61	Härdelin 1989b s. 52 (v. 1, 4); TKDB s. 335; TBsp s. 7; App	Lars Edlund 1985	tro 4-6	—
I:219	43	45	SPT 26 (1984) s. 910f; SGL 60/61 (1985/86) s. 23; TKDB s. 289; Härdelin 1989b s. 40 (v. 1, 3); PF s. 39; App	Joachim Neander († 1680); LHy 31	tro 4-6	—
		108	CS	—	jam 4	abab
		7		—	jam 4	—
II:295, 574	13			S 615	jam 4	—
		57	Härdelin 1994 s. 19; CS	—	ask 4m	—
II:962	111		Härdelin 1994 s. 22	LHy 429, bearb.	jam 4	—
		58		—	tro 4	—
II:955	109		TKDB s. 519	LHy 426	jam 4	—
	138			S 707	sap	—
	113	64		Lars Edlund (= C 3 557)	log	—
			Härdelin 1994 s. 14; CS	—	tro 3	—
II:864	94		TKDB s. 523; PF s. 68	Chartres 1784; S 151:1 bearb.	sap	—
I:222	42	43	Härdelin 1989b s. 54 (v. 4); DED1 s. 248, 255	S 139	log	—
	41			LHy 19	sap	—
	44	47	<i>Benedictus</i> 1 (1987) s. 9; Härdelin 1994 s. 15	Alf Härdelin	tro 4-6	—
II:1053	121	84	TKDB s. 550; PF s. 75	Martin Shaw (†1958); S 27	tro 4	—
	95			LHy 426	jam 4	—
I:110	37		Härdelin 1989b s. 48 (v. 1–3); TKDB s. 235; PF s. 23; DED2 s. 36; App	LHy 6 bearb.	jam 4	—
			CS	—	jam 4	abab
			CS	—	jam 4	abab
			CS	—	jam 4	abab
I:1558, II:1183	153			S 73:4	sap	—

Initium	År	Originalalets initium	Författare	C3	C4
Jesus Kristus, Faderns avglans	1986	Tibi, Christe, splendor Patris	Hrabanus Maurus? († 856)	612	
Jungfru Marias vän, o jungfrulike		Virginis virgo venerande custos	Petrus Damiani († 1072)		
Karbunkeln har sitt eget ljus		Per se lucens carbunculus	Petrus av Skänninge († 1378)		
Kom, Ande, Skapare och Gud		Veni, creator Spiritus	Petrus av Skänninge († 1378)		
Kom, Himladrottning, full av nåd	1986	Veni, præcelsa Domina	1300-talet		
Kom, Kriste, var i våra ord	1994	Adesto, Christe, vocibus	Beda Venerabilis († 735)		
Kom, låt oss fira glatt den segerrike	1986	Inclitus pastor populique rector	Ordericus Vitalis († c. 1142)		
Konungars konung, Kristus, folkens Herre		Christe, rex regum, dominator orbis	1000-talet		
Kristus, du alla trogna herdars hövding	1986	Christe, pastorum caput atque princeps	1400-talet?		
Kristus, du Konung över himlens rike	1986	Christe, cælorum habitator alme	900-talet?		
Kristus, vår lykta, livets goda källa	1985	Christe, lux vera, bonitas et vita	900-talet	551	262
Kristus är kommen, världens liv och hälsa	1984	Christus est vita, veniens in orbem	800-talet	602	384
Lyft, o Herre, vad du skapat	1985	Christe, rex, mundi creator	västgotisk		
Lyfta ur natten låt oss hålla vaka	1985	Nocte surgentes vigilemus omnes	7–800-talet		
Låt i din godhet oss få del	1984	O Domine, Deus lesu	irländsk, äldre medeltid	500	152
Låt oss i nattens mörka tid	1986, 1988	Mediæ noctis tempus est	400-talet		
Låt oss som goda tjänare		Venite, servi, supplices	4–500-talet		
Maria, du som moderligt		Maria, quæ mortalium	1800-talet?		
Maria gick så glad		Maria ging hinaus	Nürnberg 1625		
Maria, Jesu Kristi mor		Maria Mutter Jesu Christ	Nürnberg 1625		
Maria, rosen, bleknade		Rubens rosa tunc palluit	Petrus av Skänninge († 1378)		
Martyrers Konung, segrare	1986	Rex gloriose martyrum	500-talet		
Med alla heliga, änglar och allt Guds folk	1986	Te, Joseph, celebrent agmina cælitum	Girolamo Casanate († 1700)		
Med bävan hyllar vi i dag	1986	Hymnum canentes martyrum	Beda Venerabilis († 735)		
Med glada sinnen låt i dag	1986	Æterna Christi munera	Ambrosius? († 397)		
Med gyllne skimmer och med purpurns röda glans	1986	Aurea luce et decore roseo	7–800-talet		

KDB	G	LP	Övrig publicering	Tryckt melodi	Versmått	Rim
II:997	117		TKDB s. 540	Friedrich Filitz 1847; LHy 443	tro 4-6	—
	128			LHy 424	sap	—
			CS	—	jam 4	—
			CS	—	jam 4	aabb
I:1430, II:846	93		Härdelin 1994 s. 43	LHy 376 bearb.	jam 4	aabb
			Härdelin 1994 s. 13	—		—
I:1549, II:1174	152			S 244	sap	—
	60			S 258	sap	—
I:1541, II:1167	149			S 550	sap	—
II:1049	123			S 25:1	sap	—
I:375	53	60	TKDB s. 337; PF s. 26; DED2 s. 42; TBf s. 14, 44, 68, 94; App	Paulus Schalnreuter 1552; S 25:1	sap	—
I:1330	127	48		Paulus Schalnreuter 1552; LHy 479	sap	—
I:1637, II:1257	160	118	TKDB s. 601	S 162:4	tro 4-6	—
II:254	4	1		S 144:1	sap	—
II:116	79		SGL 60/61 (1985/86) s. 25; TKDB s. 476; PF s. 57; App	Lars Edlund 1985	jam 4	—
II:193	1		<i>Benedictus</i> 2 (1988) s. 24 f (fler verser); Härdelin 1989b s. 36 (v. 1)	LHy 209	jam 4	—
	68			LHy 87 bearb.	jam 4	—
	134			S 405:1	jam 4	—
			Härdelin 1994 s. 54f	—	jam 3-6	aabbcc
			Härdelin 1994 s. 56	—	jam 4-2	aa
			CS	—	jam 4	aabb
I:1527, II:1156	141		TKDB s. 586; App	LHy 274	jam 4	—
I:1370	90		PF s. 65	LU 1517	ask 3m	—
I:1342	129			LHy 472 bearb.	jam 4	—
I:1511, II:1144	143			S 115:1	jam 4	—
II:871	97		<i>Kristen enhet</i> 1985 s. 17; PF s. 68	LHy 388	jam 6	—

Initium	År	Originalens initium	Författare	C3	C4
Med hjärtats glada sinnelag	1986	Nunc Andreae sollemnina	Beda Venerabilis († 735)		
Med sorg och suckan bär vi fram	1986	Tibi, Redemptor omnium	4–500-talet, bearb. Anselmo Lentini († 1989)		
Mottag vår hyllning, lyssna till den lovsång	1986	Suscipe voces pariterque laudes	1000-talet?		
Må allt folk med glädje prisa	1985, 1986	Gratuletur omnis caro	Hrabanus Maurus? († 856)		
Må himlen höja jubelrop		Exsultet cælum laudibus	900-talet		
Må Kristus, han som törstade		Qua Christus hora sitiit	700-talet		
Må sången stiga ren och klar	1985, 1986	Laudes sanctorum martyrum	900-talet?	488	133
Må vi med anden brinnande	1986	Dicamus laudes Domino	400-talet?		
Natten flyr undan, låt oss sjunga hymner	1985	O sator rerum, reparator ævi	900-talet	609	365
Nu bryter morgonljuset fram		Aurora lucis rutilat	fornkyrkan		
Nu gläd er, himmel, hav och jord		Lætare, cælum, desuper	900-talet		
Nu grönskar åter Jesse rot		Radix lesse floruit	6–700-talet		
Nu är den påskens glädjetid	1986	Claro paschali gaudio	fornkyrkan		
Nådens nya käril du är		Novum vas es veterum	Brynnolf av Skara? († 1317)		
När dagen vänder sig mot natt	1986	Te lucis ante terminum	4–500-talet		
O alla trogna kämpars Gud	1986	Deus, tuorum militum	5–600-talet		
O Benedictus, du som rikt välsignats	1986	Ut tuæ vitæ, Benedicte	1000-talet?		
O du, som speglar Faderns ljus	1986	Consors paterni luminis	5–600-talet		
O du, Treenighetens fröjd		O Trinitatis gloria	Petrus av Skänninge († 1378)		
O ende Gud, Trefaldige	1986	Tu, Trinitatis Unitas	5–600-talet		
O evige Konung, vi ärar ditt namn		Wir rühmen dich, König der Herrlichkeit	Albert Höfer 1967	510	
O gode Fader, du som sänt		Alme Pater, qui Filium	Petrus av Skänninge († 1378)		
O Gud, du alltings Skapare		Deus, creator omnium	Ambrosius († 397)		
O Gud, du ljus av evighet	1986	Æterna lux, Divinitas	medeltida		
O Gud, du är all klarhets ljus		Deus, qui cæli lumen es	4–500-talet		
O Guds martyr, du i din död	1986	Martyr Dei, qui unicum	800-talet		
O helga Ande, evigt Gud		Nunc, Sancte, nobis, Spiritus	fornkyrkan		
O Herre, allas Frälsare	1986	Iesu, redemptor omnium	6–700-talet		
O Herre Jesus, lilja skön		O Christe, flos convallium	800-talet		

KDB	G	LP	Övrig publicering	Tryckt melodi	Versmått	Rim	
	I:1315, II:1076	125		S 525	jam 4	—	
	I:552	62		TKDB s. 391; TBB s. 770; TBsp s. 223; App	S 179 bearb.	jam 4	—
	I:1564, II:1188	155			S 707	sap	—
	I:647	66	76	SPT 27 (1985) s. 263; <i>Benedictus</i> 2 (1988) s. 9f; TKDB s. 415; App	S 162:1 bearb.	tro 4-6	—
		137			S 52:1	jam 4	—
		56			LHy 192	jam 4	—
	I:1502, II:1135	142	104	TKDB s. 590	Lars Edlund 1985; S 472 bearb.	jam 4	—
	I:834, II:184	23			LHy 42	jam 4	—
	II:922	101		TKDB s. 532; PF s. 70; TBgk s. 20, 141	medeltida (G hänv. t. C 3 nr 609)	sap	—
		64		Härdelin 2005 s. 133f	?	jam 4	—
		65			S 165 bearb.	jam 4	—
		45			S 405:1	jam 4	—
	I:1488	140			?	jam 4	—
			100		—	tro 4/3	abab
	I:1263, II:745	34		TKDB s. 59; DED1 s. 347; DST s. 43; PF s. 54; DED2 s. 35; TBgk s. 15; TBuå s. 431, 455, 483, 510, 538, 568, 597; App	LHy 241; Lhy 242 (MT)	jam 4	—
	I:1521, II:1151	148			S 52:1	jam 4	—
	II:887	98		<i>Benedictus</i> 4 (1990) s. 8	S 245	sap	—
	II:234	3			S 706:2	jam 4	—
				CS	—	jam 4	aabb
	II:294	6			LHy 215	jam 4	—
			24		Gol 483 (Mainz 1605)	dak	aa
				CS	—	jam 4	aabb
		27	36		LHy 181	jam 4	—
	II:255, 535	11		TKDB s. 106; TBuå s. 294, 684; App	S 20	jam 4	—
		18			LHy 226	jam 4	—
	I:1531, II:1160	147			LHy 283	jam 4	—
		22			LHy 185 bearb.	jam 4	—
	I:1588, 1613, II:1211, 1234	157			S 770 bearb.	jam 4	—
		146			S 16:1	jam 4	—

Initium	År	Originallets initium	Författare	C3	C4
O himlens Gud, du Helige		Cæli Deus sanctissime	Gregorius den store? († 604)		
O himmelrikets Härskare		Christe, cælorum Domine	fornkyrkan		
O hur härlig och skön är ej din strålgång		O quam glorifica luce coruscas	Hucbald av St. Amand († 930/932)		
O Härskarinna, Heliga	1986	O sancta mundi Domina	900-talet		
O Härskarinna, underbart		O gloriosa Domina	Venantius Fortunatus? († ca 600/609)		
O Jerusalem, o höga		Urbs Jerusalem beata	7–800-talet		
O Jesu, lösen för vår skuld	1986	Iesu, nostra redemptio	6–700-talet		
O Jungfru, du som gläder Gud		Virgo Deum letificans	Petrus av Skänninge († 1378)		
O Jungfru, med din styrka bär		Virgo fulgens virtutibus	Petrus av Skänninge († 1378)		
O Kristi vittne, Herrens vän		Beate (Beata) martyr, prospera	Prudentius († ca 410)		
O Kristus, allas Frälsare		Christe, Redemptor omnium, conserva	Helsachar (800-talet)		
O Kristus, Faderns Ord, som blivit en av oss	1986	Verbum Patris, quod prodiit factum caro	västgotisk, äldre medeltid	557	
O Kristus, folkens Frälsare		Christe, Redemptor omnium, ex Patre	500-talet		
O Kristus, livets Herre, sänd	1985	Emitte, Christe, Spiritum	Beda Venerabilis († 735)	457	73
O kärleksfulle Skapare		Audi, benigne Conditor	Gregorius den store? († 604)		
O ljus av ljus, du Evige	1986	O nata lux de lumine	800-talet?		
O ni, som söker Kristus, kom	1986	Quicumque Christum quæritis	Prudentius († ca 410)		
O Skapare av evighet	1984	Æterne rerum conditor	Ambrosius († 397)		
O starke Gud, du väldige		Rerum Deus tenax vigor	äldre medeltid		
O store Gud, Fullkomnare	1986	Orbis patrorum optime	15–1600-talet		
O svaga släkte, fätta mod	1986	Nunc laudibus symphonicis	äldre medeltid		
O trogna jungfrus segerkrans	1986, 1988	Iesu, corona virginum	Ambrosius? († 397)		
O vilken glans kring denna stund		Hæc hora, quæ resplenduit	4–500-talet		
O vilken glädjeric, strålande högtidsdag	1985	Festum nunc celebre magnaque gaudia	Hrabanus Maurus? († 856)	588	335
O Vishet, Son av evighet	1986	Æterna sapientia	senmedeltida		
O väldiga Treenighet	1985	Immensa et una, Trinitas	Anselmo Lentini († 1989)		
Plötsligt skall den uppenbaras	1986	Apparebit repentina dies I	äldre medeltid	665	

KDB	G	LP	Övrig publicering	Tryckt melodi	Versmått	Rim	
		30		Härdelin 2005 s. 132f	S 180	jam 4	—
		61			S 745	jam 4	—
				Härdelin 1994 s. 20; CS	—	ask kat	—
II:959		112			S 756	jam 4	—
		136		CS	LHy 257	jam 4	—
		130			LHy 247	tro 4-6	—
I:685		71			LHy 88	jam 4	—
				CS	—	jam 4	abab
				CS	—	jam 4	abab
		145			S 20	jam 4	—
		122			S 189	jam 4	—
I:493		59	62	Härdelin 1989b s. 41f (v. 2, 4); TKDB s. 354; DED1 s. 283; TBB s. 744; PF s. 27; DED2 s. 46; TBsp s. 21, 53, 84, 116, 148, 180; App	Lars Edlund 1985	jam 6	—
		40			LHy 14	jam 4	—
I:716		74	98	TKDB s. 458; TBuå s. 279, 669; App	tysk omkr. 1600 / Nord-Stern 1621; S 13:3 bearb.	jam 4	—
		50			S 4:1, bearb.	jam 4	—
II:912		102		PF s. 70; TBgk s. 60, 150	LHy 215	jam 4	—
I:312		46		TKDB s. 302; DST s. 153; PF s. 25; App	LHy 42	jam 4	—
II:198, 480		15			S 706:2		—
		25			S 235 bearb.	jam 4	—
II:1009		119			S 528:1	jam 4	—
II:796		85			S 751 bearb.	jam 4	—
I:1563, II:1187		154			LHy 310	jam 4	—
		69			LHy 87	jam 4	—
I:694		73	79	SGL 60/61 (1985/86) s. 24; TKDB s. 435; PF s. 28; App	C 3 a: Christoph Peter ca 1674; C 3 b + C 4: Olov Risberg 1985; G: LU 1517	ask 3m	—
I:374		55			S 743	jam 4	—
II:100		78		TKDB s. 466; App	LHy 105	jam 4	—
II:98		81	85a	App	C 3 a: H. Smart (†1879); C 3 b: Johannes Johansson 1986; G: Alf Härdelin	tro 4	—

Initium	År	Originalets initium	Författare	C 3	C 4
På starka vingar lyfts ur natt	1986	Ales diei nuntius	Prudentius († ca 410)		
Runt hela jorden firar Kristi kyrka	1986	Iste confessor	700-talet		
Rättfärdighetens sol gick ner		Sol occidit iustitiae	Petrus av Skänninge († 1378)		
Samstämmigt låt oss alla nu besjunga		Regis immensi militis triumphis	äldre medeltid		
Se, detta är den dag, då ren		Hæc est dies, qua candidæ	Urban VIII († 1644)		
Se, detta är en vakans tid	1986	Ipsum nunc nobis tempus est	400-talet		
Se, detta är Guds sanna dag	1986	Hic est dies verus Dei	Ambrosius († 397)		
Se, du är gåvan, himlens Ord	1986, 1988	Verbum supernum prodiens	900-talet?		
Se helgonskaran, Herre, som din nåd berett		Sanctorum chorus, Christe, tuo munere	äldre medeltid		
Se Herrens trogne tjänare	1986	Beatus Christi famulus	äldre medeltid		
Se, himlen rodnar, mörkret flyr	1986	Aurora iam spargit polum	6–700-talet		
Se, hur himmelens ljus strålar med härlig glans	1985	En cæli rutilant lumina splendida	Hrabanus Maurus? († 856)	547	253
Se, hur martyren härligt triumferar	1986	Martyris Christi colimus triumphum	900-talet?		
Se nu, hur nattens skuggor sakta viker	1985	Ecce, iam noctis tenuatur umbra	Alkuin? († 804)		
Se, smyckad grant med gyllne ljus	1986	Hora consurgit aurea	Birger Gregersson († 1383)		
Se, stilla går nu solen ned		Sol, ecce, lentus occidens	Anselmo Lentini († 1989)		
Se, vilken strålgans kring den store prästen		Fulget in cælis celebris sacerdos	Ekbert av Schönaue († 1184)		
Se, världens höge Skapare		Celsæ salutis gaudia	äldre medeltid		
Sjung nu din klagosång, jämra dig, o Guds folk	1986	Plangas cum lacrimis, turba fidelium	1400-talet		
Skuggan har vikit, verkligheten kommit	1985	Quod chorus vatum venerandus olim	Hrabanus Maurus? († 856)	603	354
Strålände lyser Bernhards liv för världen		Splendidum claustris speculum refulget	1100-talet		
Strålar från solen, Jungfru, är din klädnad		Solis, o Virgo, radiis amicta	Vittorio Genovesi († 1967)		
Stäm våra hjärtans instrument, o Herre	1985	Organum mentis tibi, quæso, nostræ	Fulbert av Chartres? († 1028)	451	77
Templet vilar tryggt på grunden		Angularis fundamentum	7–800-talet		
Till jorden tyngda av vår synd		Mole gravati criminum	1100-talet		

KDB	G	LP	Övrig publicering	Tryckt melodi	Versmått	Rim
II:274	5			LHy 226	jam 4	—
II:1064	124			S 245	sap	—
			Härdelin 1994 s. 46; CS	—	jam 4	aabb
	139			S 141	sap	—
	120			LHy 456	jam 4	—
II:214	2	3		LHy 217	jam 4	—
I:649	63	70	SPT 28 (1986) s. 243; TKDB s. 401; TBB s. 781; App	S 26:1	jam 4	—
I:109	36			S 126:5	jam 4	—
	144	83		Lars Edlund (= C 3 nr 557)	jam 6	—
I:1363, II:829	89			S 525	jam 4	—
II:459, 735	21		PF s. 36	S 54:2, bearb.	jam 4	—
I:313	48	50	SPT 27 (1985), s. 934f; Härdelin 1989b s. 41 (v. 3); PF s. 42	Lars Edlund 1985	ask 1m	—
II:932	103			LHy 412	sap	—
II:259, 539	17		TKDB s. 107; DST s. 77; PF s. 31; DED2 s. 14; TBUå s. 322, 711; App	S 144:1	sap	—
II:898	100	103	Härdelin 2005 s. 134	S 594	jam 4	abab
	31			LHy 231	jam 4	—
	108			LHy 424	sap	—
	57			EH 67 (s. 98), bearb.	jam 4	—
II:982	115	67	Härdelin 1989b s. 45 (v. 1–2); Härdelin 1994 s. 52	S 211	ask 3m	—
II:802	87	53	TKDB s. 506; PF s. 64	Lars Edlund 1985; LHy 348	sap	—
	106		<i>Benedictus</i> 4 (1990) s. 9	S 642	sap	—
	105			LHy 416	sap	—
I:722	75	81	SGL 60/61 (1985/86) s. 24; Härdelin 1989b s. 51 (v. 1, 3, 4); TKDB s. 462; TBB s. 806; App	Lars Edlund 1985; S 151 bearb.	sap	—
	131			LHy 251	tro 4-6	—
	107			S 528:1	jam 4	—

Initium	År	Originalalets initium	Författare	C3	C4
Tillflykt i all nöd och ängslan	1986	Consolator miserorum	Eusebius Bruno († 1081)		
Treenige, du världens ljus		O lux, beata Trinitas	6–700-talet		
Träd fram, du folkens frälsare	1986, 1988	Veni, Redemptor gentium	Ambrosius († 397)		
Träd fram, ni heliga, ta Kristi kropp emot		Sancti, venite, corpus Christi sumite	500-talet?		
Träd in i hjärtats rum, o Gud	1986	Lux Deus indeficiens	Petrus av Skänninge († 1378)		
Träng in i själens mörka schakt		Iam, Christe, sol iustitiæ	500-talet		
Tätt intill Gud i himlens höjd		In throno Deo proximo	Petrus av Skänninge († 1378)		
Ur Faderns mun går Ordet ut		Verbum salutis omnium	äldre medeltid		
Vad Guds profeter lovade		Ysaïas que cecinit	Petrus av Skänninge († 1378)		
Var nära, kom, o ende Gud		Adesto, sancta Trinitas	900-talet		
Var stilla: Detta är den stund		Iam surgit hora tertia	Ambrosius? († 397)		
Vigda till helig tjänst i Kristi kyrka	1986	Hi sacerdotes Domini sacrați	Marbod av Rennes? († 1123)		
Vilken väldig makt och klarhet	1984, 1986	Lux æterna, lumen potens	Gottschalk från Fulda/Orbais († 869)	425	48
Vår Gud, du människans Skapare		Deus, Plasmator hominis	Petrus av Skänninge († 1378)		
Vår Melkisedek, Kristus, präst för evigt	1986	Dum sacerdotum celebrant fideles	Marbod av Rennes? († 1123)		
Vår moder, gläd dig, o jungfruligt rena brud		Lætare, mater, parturis quæ filios	Alphanus av Salerno († 1085)		
Välsignad med ett heligt ljus		Claret sacra iam dies	äldre medeltid		
Vänd dina öron, Gud, till våra böner		Ad preces nostras deitatis aures	900-talet		
Åt mänskoslåtet på vår jord		Victum vitalem tribuit	Petrus av Skänninge († 1378)		
Änglarnas ära, glädjens klara källa	1986	Christe, sanctorum decus angelorum	Hrabanus Maurus? († 856)	613	373
Årans konung skall den dagen	1986	Apparebit repentina dies II	äldre medeltid		
— (endast vers 6 är översatt)	1989	Splendor paternae gloriae	Ambrosius († 397)		

KDB	G	LP	Övrig publicering	Tryckt melodi	Versmått	Rim	
	I:771	76	82		S 162:1 bearb.	tro 4-6	—
		28			LHy 409	jam 4	—
		39	42	SGL 60/61 (1985/86) s. 21; Härdelin 1994 s. 7 (lätt rev.)	LHy 11 bearb. = C 3 nr 467	jam 4	—
			22		—	jam 3	—
	I:1464, II:1098	135		CS (rev.); PF s. 79	LHy 3	jam 4	—
		51		SGL 60/61 (1985/86) s. 20	S 148:1	jam 4	—
				CS	—	jam 4	abab
		38	41	Härdelin 1994 s. 12	LHy 3	jam 4	—
				CS	—	jam 4	—
		77			S 502	jam 4	—
		67			LHy 87 bearb.	jam 4	—
	I:1549, II:1174	151			S 258	sap	—
	II:238, 520	10		PF s. 30; DED2 s. 13	Lars Edlund 1985	tro 4-6	—
			91	CS	—	jam 4	aabb
	I:1541, II:1167	150			LHy 424 bearb.	sap	—
		116			LHy 388	jam 6	—
		110			S 751	jam 4	—
		52			LHy 225	sap	—
				CS	—	jam 4	abab
	II:1001	118		TKDB s. 543	Rouen 1728; LHy 444	sap	—
		82	85b	TKDB s. 494; App	Alf Härdelin	tro 4	—
				Härdelin 1989b s. 53 (v. 6)	—	jam 4	—